24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

1941
АПРЕЛЬ
22
ЫТЛАРИКУН
94 (5809) №

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Чӑваш халӑхӗн искусствине ҫӳллӗ пусӑма ҫӗклер

Совет влаҫӗ пулнӑранпа чӑваш халӑхӗн искусстви пур енӗпе те вӑйлӑн аталанса пырать. Халӗ пирӗн Академи театрӗ, колхозлӑ театрсем, симфониллӗ оркестр, юрӑпа ташӑ ансамблӗ, театрпа музыка тата художество училищисем, ачасен театрӗ, художество галлерейӗ, литературӑпа искусство музейӗ т. ыт. те пур, вӗсем пурте чӑваш халӑхӗн формипе нациллӗ, содержанипе социализмлӑ искусствине аталантармалли ҫирӗп коллектив пулса тӑчӗҫ. Унсӑр пуҫне тата чӑваш совет писателӗсемпе композиторӗсен, художникӗсен союзӗсем, 1300 яхӑн драмӑпа хор, музыкӑпа хореографи коллективӗсем, 30 ытла юрӑпа ташӑ самодеятельнӑй ансамблӗсем пур, вӗсем пӗтӗмпе 30 пин ҫын ытла пӗтӗҫтерсе тӑраҫҫӗ.

1940 ҫулта Мускавра, театр искусствин А. Луначарский ячӗпе тӑракан институчӗ ҫумӗнче, чӑвашсен театр студийӗ уҫӑлнӑ: кунта пирӗн театр искусствин пысӑк квалификациллӗ кадрӗсем вӗренсе хатӗрленеҫҫӗ.

Чӑваш халӑхӗн искусствине аталантарас тӗлӗшпе уйрӑмӑнах иртнӗ 1940 ҫул паллӑ пулса тӑчӗ. Чӑваш республикин автономийӗ 20 ҫул тултарнине уявласа ирттернӗ май, искусство фронтӗнче те, социализм строительствин ытти участокӗсенчи пекех, пысӑк ҫитӗнӳсем пулчӗҫ. 1940 ҫулта пирӗн республикӑри театрсем 1153 спектакль лартнӑ, вӗсене 231.900 ҫын курнӑ, симфониллӗ оркестр тата юрӑпа ташӑ ансамблӗ панӑ 219 концертра 57.300 ҫын пулнӑ. Художество галлерейӗ ҫак иртнӗ ҫул хушшинче чӑваш художникӗсен выставкисене 11 туса ирттернӗ т. ыт. те.

Пире тата ҫакӑ хӗпӗртеттерет: кӑҫал эпир хамӑрӑн чи малтанхи «Нарспи» оперӑна илтме пултаратпӑр. 1941 ҫулти театр сезонӗнче Чӑвашсен Государство Академи театрӗн коллективӗ «На берегу Невы» пьесӑна лартса, пролетариатӑн гениллӗ аслӑ ҫулпуҫӗн—В. И. Ленинӑн калама ҫук хӑватлӑ образне сцена ҫинче кӑтартрӗ, хӑйӗн репертуарне «Нарспи», «Чакка» пьесӑсемпе пуянлатрӗ.

Паллах, искусство фронтӗнчи ҫак пысӑк ҫитӗнӳсем чӑваш халӑхне савӑнтараҫҫӗ. Ҫапах та ку ҫитӗнӳсем пире лӑпланса ларма право памаҫҫӗ.

Совет халӑхӗ халӗ социализм строительствин пур фрончӗсенче те татах та лайӑхрах, организованнӑрах, тухӑҫлӑрах ӗҫлес ӗмӗтпе, Ленин—Сталин партти вӗрентнӗ пек ӗҫлес ӗмӗтпе пурӑнать. Ҫавӑнпа та пирӗн героикӑллӑ тапхӑр пирӗн вӑхӑта, ӗҫ геройӗсене тарӑнӑн кӑтартса паракан, ӗҫҫыннисене хӑйсен телейлӗ те хаваслӑ пурнӑҫне, социализмлӑ тӑван ҫӗршыва сыхлама, Ленин — Сталин партине, хамӑрӑн юратнӑ ҫулпуҫӑмӑра — Аслӑ Сталина чӗререн юратма вӗрентекен, социализмшӑн кӗрешме хавхалантаракан сӑвӑ-юрӑсем, калавсем, пьесӑсем, картинӑсем ытларах ыйтать.

Ҫак енчен пӑхсан, пирӗн Чӑваш республикинчи искусство учрежденийӗсем (искусство Управленийӗ, Халӑх творчествисен ҫурчӗ, театрсем, театрпа музыка тата художество училищисем, писательсен, художниксен, композиторсен союзӗсем) хӑйсен умӗнче тӑракан задачӑсене ӗҫҫыннисен ӳссе пыракан ыйтӑвӗсене тивӗҫтерсе кирлӗ таран пурнӑҫа кӗртсе пыраймаҫҫӗ. Ҫакӑ вӗсене хӑйсен ӗҫне тӗпренех ҫӗнетсе улӑштарма хушать.

Искусство тӗлӗшпе ӗҫлекен учрежденисен ӗҫӗнче пысӑк ҫитменлӗхсем пур. Вӗсенчен чи палли—искусство работникӗсен нациллӗ кадрӗсене ҫителӗклӗ таран хатӗрлеменни, кадрсене хамӑр патӑрта тытса тӑраймании, вӗсен квалификацине хӑпартас ӗҫе тивӗҫлӗ таран организацилеменни пулать. Шупашкарти музыка училищи ҫак иртнӗ 5 ҫул хушшинче мӗнпурӗ те 24 ҫын ҫеҫ вӗрентсе кӑларнӑ, вӗсенчен халӗ филармонинче пурӗ те 6 ҫын ҫеҫ ӗҫлет, ыттисем пӗтӗмпех урӑх вырӑнсене кайнӑ. Ҫав вӑхӑтрах иртнӗ 3 ҫул хушшинче пирӗн филармонине ытти хуласенчен 85 ҫын чӗнсе илнӗ. Чӑваш искусствине аталантарас ӗҫе кирлӗ пек йӗркелеме пултарайман: чӑваш халӑхӗ юратакан юрӑсенех концерт программисене кӗртмесӗр хӑварнӑ, вӗсем паракан концертсене 10—12 ҫын ҫеҫ итлени те пулнӑ. Академи театрӗпе театр училищин ӗҫӗнче те иртнӗ ҫулсенче ҫавӑн пек ҫитменлӗхсемех пулнӑ: театр училищинчен вӗренсе тухнисенчен чылайӗшӗсем урӑх республикӑсене куҫса кайнӑ е хӑйсен специальноҫӗпе пачах ҫыхӑнуллӑ мар ӗҫсене куҫнӑ.

Паллах, ҫакӑ вӑл искусство учрежденийӗсем хӑйсен кадрӗсем ҫине чунсӑрӑн пӑхнинчен килнӗ. Ҫак ҫитменлӗхсене пӗтерес тӗлӗшпе Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ҫумӗнчи искусство Управленийӗ, искусство тӗлӗшпе ӗҫлекен ытти учрежденисем халӗ те ҫителӗксӗр ӗҫлеҫҫӗ-ха, ку тӗлӗшпе каласма, шавлама ытларах юратни сисӗнет. Ҫавӑнпа та астӑвас пулать: «...кадрсене тӑрӑшса ӳстермелле, ӳсекен кашни работнике ҫӳлерех хӑпарма пулӑшмалла, ҫавӑн пек работниксемпе чӑтӑмлӑн «аппаланма» тата вӗсем ӳсессине васкатма вӑхӑта шеллемелле мар» (Сталин). Халиччен хамӑр вӗрентсе хатӗрленӗ, анчах халь урӑх ҫӗре сапаланнӑ кадрсене пухса, вӗсене искусствӑшӑн чӗререн тӑрӑшакан творчествӑллӑ коллектив ҫемьине пӗтӗҫтермелле.

Искусство ӗҫӗсен Управленийӗ ку тӗлӗшпе халӗ те ҫителӗксӗр ӗҫлет-ха. Уйрӑмӑнах искусство работникӗсен паха творенийӗсене халӑх хушшине сарас ӗҫ ҫине ҫиелтен пӑхать. Сӑмахран, халӗ Иванишин ҫырнӑ «Нарспи» оперӑна тата Г. Воробьевӑн симфонине, Кривоносовӑн «Хаваслӑх» ятлӑ музыкӑллӑ оперине Мускавран радиопа час-часах параҫҫӗ. Анчах ҫав паха произведенисене кунта кӑтартассине, итлеттерессине искусство Управленийӗ ниепле те организацилеймест.

Ҫавӑн пекех Чӑваш совет писателӗсен Союзӗн правленийӗ те ӗҫ хӑй тӗллӗн пуласса шанса ларни сисӗнет. Хальхи пурнӑҫа кӑтартакан пьесӑсем тӑвас пирки писательсемпе драматургсем тахҫантанпах шавлаҫҫӗ. Анчах, ҫапах та хальхи вӑхӑта кӑтартакан пьесӑсем тӑвас тӗлӗшпе шавлассинчен практикӑллӑ ӗҫе куҫни курӑнмасть. Писательсен Союзӗн «ҫав ҫапла произведени ҫырать, ҫырма тытӑннӑ, ҫырса ҫитерет» тесе рекламӑсем парас вырӑнне, писательсен практикӑллӑ ӗҫне тивӗҫлипе организацилесси ҫине ытларах ҫавӑрӑнса пӑхмалла.

Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ҫумӗнчи искусство ӗҫӗсен Управленийӗн сведенийӗсем тӑрӑх, пирӗн республикӑра художествӑллӑ самодеятельность кружокӗсем пин ытла шутланаҫҫӗ. Вӗсенчен чылайӗшӗсем сцена ҫинче классикӑллӑ тата сложнӑй пьесӑсене лартассипе ытларах интересленеҫҫӗ. Паллах, ку аван япала. Анчах, ӗҫҫынни массисене партипе правительствӑн хальхи вӑхӑтри мероприятийӗсене пурнӑҫлама мобилизацилесси ҫинчен те пирӗн манмалла мар. Ҫавӑнпа та художествӑллӑ самодеятельность кружокӗсен хӑйсене ҫывӑх производствӑри, колхозри, учрежденири ҫитменлӗхсене пӗтерме пулӑшакан, бракоделсемпе кахалсенчен, бюрократсенчен ҫивӗччӗн питлесе кулакан, ӗҫри энтузиастсен—стахановецсемпе ударниксен паха примерӗсене кӑтартакан пӗр актлӑ пьесӑсем, литмонтажсем, инсценировкӑсем лартса памалла, эстрадӑллӑ выступленисем организацилемелле.

Ҫак самодеятельность кружокӗсене валли квалификациллӗ руководительсем хатӗрлес ӗҫ те пирӗн республикӑра ҫителӗксӗр пулса пырать, ку тӗлӗшпе республикӑри халӑх творчествин ҫурчӗн нумай ӗҫлемелле.

Ҫӗршыв тата халӑх ыйтӑвӗсемпе тан пырас пулсан, искусство работникӗсем вӗсен творчестви ҫӗршывшӑн тата халӑхшӑн мӗн тери пысӑк ӗҫ пулса тӑнине ӑнланса илме тивӗҫ. Ҫавӑнпа та искусство работникӗсем хушшинче политикӑллӑ воспитани ӗҫне вӑйлӑн туса пымалла. Калас пулать, пирӗн республикӑри искусство работникӗсем хушшинче политикӑллӑ воспитани ӗҫӗ халӗ калама ҫук ҫителӗксӗр. Ку тӗлӗшпе уйрӑмӑнах чӑваш совет писателӗсен Союзӗн правленин ӗҫӗнче пысӑк ҫитменлӗхсем пурри палӑрать.

Республикӑри искусство учрежденийӗсен хӑйсен ӗҫне ВКП(б) XVIII конференцин решенийӗсене май ҫӗнетсе урӑхлатмалла, чӑваш халӑхӗн искусствине ҫӳллӗ пусӑма ҫӗклессишӗн, хӑйсен пултарулӑхне Мускавра кӑтартса пама право илессишӗн кӗрешмелле.

Таджик искусствин Мускаври декади

Таджиксен нациллӗ культурин праздникӗ

Декадӑн юлашки концертӗнче И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, М. И. Калинин, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, А. И. Микоян, А. А. Жданов, Н. М. Шверник, Г. М. Маленков, А. С. Щербаков, Г. М. Димитров юлташсем пулнӑ.

Таджик искусствин Мускаври декади — пӗтӗм совет искусствин пурнӑҫӗнче питех те пысӑк событи пулса тӑнӑ декада хупӑннӑ. Апрелӗн 20-мӗшӗнче каҫхине СССР Государствӑн Ленин орденлӗ Академиллӗ Пысӑк театрӗнче юлашки концерт пулнӑ, ҫав концерта декада участникӗсем пурте хутшӑннӑ. Ҫакӑ вӑл — таджиксен нациллӗ культурин — Сталинла Конституци хӗвелӗ айӗнче ӳссе чечекленнӗ культурӑн чӑн-чӑн ҫӗнтерӗвӗ пулнӑ. Ҫав вечерта шӑраннӑ пирвайхи юрӑ — Сталинла Конституци ҫинчен хунӑ юрӑ пулнӑ. Государствӑн Таджикистанри филармонийӗн коллективӗ ӑна пысӑк ҫӗкленӳпе юрласа панӑ.

Рубабисткӑсен хӗрарӑм ансамблӗ юрланӑ юрӑсем питех те чаплӑн янраса шӑраннӑ. Таджик халӑх юррисем хыҫҫӑн ансамбль тӑванлӑ халӑхсен юррисене—вырӑссен «И кто его знает» тата белоруссен «Будьте здоровы» ятлӑ юррисене пысӑк ӑсталӑхпа юрласа панӑ.

Концерт программинче ташӑсем чылаях пысӑк вырӑн йышӑнса тӑнӑ.

Декадӑн ҫамрӑк участникӗсене — Памирти ачасен юрӑпа ташӑ ансамблӗн тата Государствӑн Таджикистанри оперӑпа балет театрӗнчи ачасен ташӑ группин участникӗсене пурте кӑмӑлласа пӑхнӑ.

Концерт вӗҫӗнче Сталин юлташ ҫинчен юрланӑ юрӑ чаплӑн та хӑватлӑн янӑраса илтӗннӗ. Ҫак юрра декада участникӗсем пурте калама ҫук пысӑк хавхаланупа ҫӗкленсе юрланӑ.

Ҫак чаплӑ концерт питех те пысӑк ҫитӗнӳпе иртнӗ. Концерт программи пурне те кӑмӑла кайнӑ, вӑл вырӑн-вырӑнпа социализмлӑ Таджикистанӑн ландшафчӗсене кӑтартса паракан илемлӗ панно фонӗ ҫинче, тепре нациллӗ пысӑк художествӑллӑ тӗрӗсемпе витӗнсе тӑракан сюзани фонӗ ҫинче иртсе пынӑ.

Таджик искусстви декадин юлашки концертӗнче И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов М. И. Калинин, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, А. И. Микоян, А. А. Жданов, Н. М. Шверник. Г. М. Маленков, А. С. Щербаков, Г. М. Димитров юлташсем пулнӑ.

(ТАСС)

Сывлӑшран тапӑннипе химиллӗ тапӑнуран сыхланас тӗлӗшпе ирттерекен Пӗтӗм Союзри ӑмӑртусем

Октябрьти социализмлӑ аслӑ революци XXIV ҫул тултарнине паллӑ тӑвас шутпа СССР Осоавиахимӗн Центральнӑй Совечӗн Президиумӗ 1941 ҫулти ноябрӗн 20-мӗшпе декабрӗн 10-мӗш хушшинче сывлӑшран тапӑннипе химиллӗ тапӑнуран сыхланас тӗлӗшпе Пӗтӗм Союзри ӑмӑртусене ирттерме йышӑннӑ. Ҫак ӑмӑртусене Осоавиахимӑн заводсенчи, фабрикӑсенчи, чугунҫулпа шыҫул транспортӗнчи, учрежденисенчи, вӗренӳ заведенийӗсенчи, колхозсенчи, совхозсенчи тата пурӑнмалли ҫуртсенчи пуҫламӗш организацийӗсем хутшӑнаҫҫӗ. ТАСС корреспонденчӗпе калаҫнӑ чухне СССР Осоавиахимӗн Центральнӑй Совечӗн председателӗ авиаци генерал-майорӗ П. П. Кобелев ҫапла пӗлтернӗ:

— Кӑҫалхи ӑмӑртусенче иртнӗ ҫулсенчи пек мар, пысӑкрах требованисем тӑраҫҫӗ. Противогазсемпе лайӑх усӑ курма пӗлнине кӑтартса пани кӑна ҫителӗклӗ мар, Осоавиахим организацийӗсем «фугаслӑ бомбӑсем» ҫурӑлнипе пулнӑ «завалсене» салатма хатӗр тӑнине, «вут чӗртсе яракан бомбӑсем» тивнипе тухнӑ «массӑллӑ пушарсене» сӳнтерме т. ытти ӗҫсем тума хатӗр тӑнине кӑтартса памалла пулать. Харпӑрхӑйне хӳтлес тӗлӗшпе ӗҫлекен группӑсем тата сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланмалли ытти формированисен ӗҫӗ йывӑрланать, мӗншӗн тесен ӑмӑртусенче «вӗлерекен япаласемпе» усӑ кураҫҫӗ. Сывлӑшран килсе тапӑннин результачӗсене пӗтерес тӗлӗшпе пыракан ӗҫе оборона командисем кӑна мар, тата ҫав командӑсенче тӑман рабочисемпе служащисем, пурӑнмалли ҫуртсенче, колхозсемпе совхозсенче пурӑнакан халӑх та хутшӑнмалла.

Тӗрӗслевлӗ вӗренӳсене сывлӑшран килсе тапӑннӑ чухнехи чӑн-чӑн условисем патне ҫывхартнӑ обстановкӑра ирттереҫҫӗ.

Пӗтӗм Союзри саккӑрмӗш ӑмӑртусем умӗн июлӗн 1-мӗшпе сентябрӗн 25-мӗш хушшинче районсенчи ӑмӑртусем, октябрӗн 5-мӗшпе 20-мӗш хушшинче облаҫсенчи, крайсенчи тата республикӑсенчи ӑмӑртусем пулаҫҫӗ.

Районсенчи ӑмӑртусенче «сывлӑшран килсе тапӑннинчен сыхланма панӑ сигналсем тӑрӑх ӗҫлесси» темӑпа вӗренӳсем пулаҫҫӗ. Ӑмӑртакан организацин пӗтӗм коллективӗ 45 минута хушшинче сывлӑшран тапӑннинчен сыхланас тӗлӗшпе ӗҫре тренировка туса ирттерме, противогазсем тӑхӑнса 5 километрлӑ поход тума тивӗҫлӗ.

Облаҫсенчи, крайсенчи тата республикӑсенчи ӑмӑртусенче ӗҫҫыннисем противогаз тӑхӑнса 1 сехет те 30 минута хушши ӗҫлеме пултарнине кӑтартса пама, «фугаслӑ бомбӑсемпе вут чӗртсе яракан бомбӑсем» тивнипе пулнӑ сиенсене пӗтерес ӗҫе активлӑн хутшӑнма тивӗҫлӗ.

Пӗтӗм Союзри ӑмӑртусен юлашки тапхӑрӗнче заводсен, фабрикӑсен, учрежденисен тата вӗренӳ заведенийӗсен коллективӗсем «поражени пысӑк вучахӗсене» пӗтерес тӗлӗшпе хӑйсен групписем лайӑх ӗҫленин образецӗсене кӑтартса пама тивӗҫлӗ. Ҫак предприятисемпе учрежденисен пӗтӗм коллективӗсем противогаз тӑхӑнса икӗ сехет хушши ӗҫлемелле пулаҫҫӗ.

Ял халӑхне кивҫен укҫа параҫҫӗ

ССР Союзӗн Совнаркомӗ ҫӗршыври колхозсене, колхозниксене тата хресченсен уйрӑм хуҫалӑхӗсене кивҫен укҫа памалли плана ҫирӗплетнӗ. Колхозсем выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫе, субтропика хуҫалӑхӗсене, улма-ҫырла, виноград лартса тӑвас ӗҫе вӑйлатма пысӑк ссудӑсем илеҫҫӗ. Мелиораци, вӑрман лартас тата ялхуҫалӑхне электрификацилес тӗлӗшпе тумалли ӗҫсем валли кивҫен пама чылаях пысӑк средствӑсем уйӑрнӑ.

Машинӑсем, минераллӑ удобренисем туянма, армансем тата ытти подсобнӑй ӗҫсем тума ссудӑсем параҫҫӗ. Эстони, Латви тата Литва республикисенчи ӗҫхресченӗсен хуҫалӑхӗсене кивҫен пама чылаях пысӑк средствӑсем уйӑраҫҫӗ.

Предприятисене подсобнӑй хуҫалӑхсем организацилеме кивҫен пама средствӑсем уйӑрнӑ.

Учительсене, врачсене, ялта вырӑнти рабочисемпе специалистсене кивҫен парас ӗҫ ҫине пысӑк тимлӗхпе пӑхнӑ. Вӗсене продуктивлӑ выльӑх-чӗрлӗх туянма тата пӳртсем тума ссудӑсем параҫҫӗ.

(ТАСС).

Нумай ачаллӑ амӑшсене паракан пособи

СССР Наркомфинӗнче нумай ачаллӑ амӑшсене кӑҫалхи ҫулӑн пӗрремӗш кварталӗнче пособисем тӳленин итогӗсене тунӑ. Иртнӗ виҫӗ уйӑх хушшинче нумай ачаллӑ ҫемьесем государствӑран 357.917 пин тенкӗ — 1940 ҫулти пӗрремӗш кварталтинчен 107 миллион тенкӗ нумайрах илнӗ.

РСФС Республикинче 225.655 пин тенкӗ тӳленӗ, Украинӑра — 53.714 пин тенкӗ, Белоруссире — 28.231 пин тенкӗ т. ыт. те.

Ҫулла лартакан ҫӗрулми лаптӑкӗсем ӳсеҫҫӗ

Кӑҫалхи ҫул ҫулла лартакан ҫӗрулми лаптӑкӗсем чылай ӳсеҫҫӗ. Вӗсем колхозсенче 311.000 гектар ҫӗр йышӑнса тӑмалла пулаҫҫӗ. Ҫакӑ вӑл, иртнӗ ҫулхипе танлаштарсан, икӗ хут ытла нумайрах. Украинӑра, Ҫурҫӗр Кавказра тата ҫӗршывӑн кӑнтӑр-хӗвелтухӑҫ районӗсенче ҫӗрулми нумай лартма палӑртнӑ.

Лимон кислоти хатӗрлекен завод

Курск облаҫӗнче лимон кислоти хатӗрлекен завод тӑваҫҫӗ. Завода кӑҫалхи октябрӗн 1-мӗш тӗлне туса пӗтермелле. Лимон кислоти туса хатӗрлемелли чӗртавар Дерюгинри завод туса кӑларакан сахӑр пулса тӑрать.

Советсен Дворецӗн строительстви

Мускавра Советсен Дворецӗн строительстви пыракан площадкӑра металран тунӑ 67 метр ҫӳлӗш конструкцисем ҫӗкленсе лараҫҫӗ. Ҫакӑ вӑл — пулас Дворецӑн айккинчи фасачӗн кӗлетки. Унта механизациленӗ гардеробсем, Пысӑк театрӑн фойи, хӗллехи сад, Героика залӗ тата парадлӑ ытти пӳлӗмсем пулаҫҫӗ.

Хӑватлӑ виҫӗ деррик-крансем пулӑшнипе строительсем фасадӑн айккинчи пайне тӑваҫҫӗ. Ҫак сооружени ҫӳлӗшӗ халех ӗнтӗ 17 хутлӑ ҫурт ҫӳллӗшӗпе танлашать.

Советлӑ Латвири культура строительстви

Кӑҫалхи ҫул Латви СС Республикинчи хуласенче 9 шкул, ялсенче 29 шкул тӑваҫҫӗ. 5 больница, 4 вырӑнта ача яслисем тата ача ҫуратмалли ҫурт тума тытӑннӑ. Латвире инҫетри районсенчи халӑха васкавлӑ пулӑшу пама пирвайхи хут санитари авиацийӗ тӑваҫҫӗ. Республикӑри 19 хулара халӑх университечӗсем уҫӑлнӑ.

Советлӑ Латвири ӗҫҫыннисем хушшинчи культурӑллӑ ӗҫ нумай лайӑхланать. Нумаях пулмасть-ха куҫса ҫӳрекен театр, ачасем валли спектакль кӑтартакан театр уҫӑлнӑ. Кӑҫалхи ҫул республикӑра государство филармонийӗ, ҫӗнӗрен 45 кинотеатр, ялсенче 176 клуб тата культура ҫурчӗсем 19 ҫурт ӗҫлеме пуҫлаҫҫӗ.

Ҫураки ӗҫӗсем пуҫланчӗҫ

ЕТЕРНЕ, апрелӗн 21-мӗш. (**Телефон тӑрӑх**). Районра 14 колхозра клевер акма тытӑннӑ. Полянкӑри Киров ячӗпе тӑракан колхоз 100 гектар, Ирзери «Сура» колхоз — 35, Кӗҫӗн Чурашри «Мартӑн 8-мӗш» колхоз 15 гектар клевер акнӑ.

Чылай колхозсенче халӗ ҫӗрулми вӑрлӑхне яровизаци тума тытӑннӑ.

Ваҫкассинчи Крупская ячӗпе тӑракан колхозра кӗрхи тырӑ акнӑ пӗтӗм ҫӗр лаптӑкӗшӗнче калчасене минераллӑ удобренисемпе апат пачӗҫ.

Колхозсене ҫуракине лайӑх хатӗрлен- е тухма пулӑшас майпа район центрӗнчен 40 ҫын ытла ялсене тухса кайрӗҫ. Районри актив хальхи вӑхӑтра колхозсенче СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси пирки йышӑннӑ постановлени ҫинчен колхозниксем хушшинче ӑнлантарса парас ӗҫе вӑйлатса пырать.

П. СИЛЬВЕСТРОВ.

Япони ютҫӗршыв ӗҫӗсен министрӗ Иосуке Мацуока янӑ телеграмма

Шӑпах ӗнтӗ эпӗ Совет Союзӗн территорийӗ ҫинчен — эпӗ тата манпа пӗрле пулнӑ ҫынсем халӗ Европӑра ҫӳренӗ вӑхӑтра чи вӑрӑм вӑхӑт хушши ирттернӗ территори ҫинчен тухса кайнӑ самантра, эпӗ ССР Союзӗ урлӑ каҫса кайнӑ чухне тата унӑн чаплӑ столицинче — Мускавра пулнӑ пӗтӗм вӑхӑт хушшинче ман ҫине тимлӗн тата ӑшкӑмӑлпа пӑхнӑшӑн Сирӗн хаҫат урлӑ Совет Союзӗнчи халӑхсене пӗтӗм чӗререн тав тӑвасшӑн.

ССР Союзӗн Правительствипе халӑхӗсем мана ҫавӑн пек кӑмӑлласа йышӑнни ҫинчен эпӗ хампа пӗрле паха та ырӑ асаилӳсем, ҫавӑн пекех тата ҫак расра Совет Союзӗнчи государствӑпа халӑх пурнӑҫӗн пур отраслисенче те, 8 ҫул каярах, эпӗ Женевӑна кайнӑ чух ҫул майӑн ССР Союзӗнче пирвайхи хут пулнӑ чухнехипе танлаштарсан, тунӑ гигантла пысӑк ҫитӗнӳсем ҫинчен асӑма юлнӑ паха картинӑсем кӑна илсе каятӑп.

Япони ютҫӗршыв ӗҫӗсен министрӗ **ИОСУКЕ МАЦУОКА.**

МАЙ УЯВӖ УМӖНХИ СОЦИАЛИЗМЛӐ ӐМӐРТУ

Колоннӑсен малти ретӗнче пулассишӗн

ҪӖРПУ. Профшкул коллективӗ Май уявне хастарлӑн хатӗрленет. Коллектив майӑн пӗрремӗшӗ тӗлне иккӗмӗш кварталти плана 50 процентран кая мар тултарассишӗн кӗрешет.

Ҫак обязательствӑна пурнӑҫлассишӗн цехсем тата уйрӑм рабочисем пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ. Тӗрӗ тӗрлекен цех вунӑ кунхи плана 110 процент тултарнӑ. Стахановецсем — Краснова тата Егорова юлташсем нормӑна 150 процент, Волкова тата Григорьева юлташсем 140 процент, Яковлева юлташ 120 процент тултараҫҫӗ.

Ҫӗвӗ ҫӗлекен цех та апрелӗн пирвайхи вунӑ кунхи плана 112 процент тултарчӗ. Сорокин юлташ ертсе пыракан бригада 10 кунхи плана 103 процент, Васильев юлташ бригади — 109 процент тултарчӗҫ.

Май уявӗ умӗнхи ӑмӑрту кашни кунах вӑйланса пырать. Профшкул коллективӗ Май уявӗ кунӗ демонстрацин малти колоннисен ретӗнче пуласшӑн кӗрешет.

Т. МАЙОРОВ

2-мӗш номерлӗ цех малта пырать

ҪӖМӖРЛЕ. Древкомбинатра Май уявӗ умӗнхи социализмлӑ ӑмӑрту сарӑлсах пырать. Кашни цех, смена, бригада Май уявне ҫитӗнӳсем тунипе кӗтсе илес тесе, конкретлӑ обязательствӑсем илнӗ.

Кулленхи ӗҫӗн графикӗ ҫакна кӑтартса парать: апрелӗн малтанхи 14 кун хушшинче производство программине тултарас тӗлӗшпе иккӗмӗш номерлӗ цех коллективӗ (цех начальникӗ Кафтанников юлташ) мала тухрӗ. Цех кашни кунах хӑйӗн планне ирттерсе тултарать. Апрелӗн 14-мӗшӗнче вӑл плана 133,8 процент тултарнӑ. Урӑхла каласан, ҫак кун цех коллективӗ 14 пин тенкӗлӗх ытла продукци туса кӑларнӑ.

Стахановецсенчен уйрӑмӑнах столяр Д. Фионов, Шалфеев, Ф. Максимов, комсомолецсем Алексеева, Васильева, Большакова, Лихутин юлташсем пысӑк тухӑҫлӑхпа ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем ӗҫ нормисене темиҫе хут ирттерсе тултараҫҫӗ.

4-мӗш номерлӗ цех коллективӗ Май уявне апрель уйӑх планне срокчен тултарса, планран ирттерсе 50 пин тенкӗлӗх продукци туса кӑларнипе кӗтсе илессишӗн кӗрешет. Стахановецсем Симонов, Мольков, Куликов, Мареева, Свиягин кулленхи нормӑна ик-виҫӗ хут ирттерсе тултараҫҫӗ. Афонин мастер сменинчи Семеновпа Дроздов юлташсем март уйӑхӗнче 900 тенкӗ ытла ӗҫлесе илнӗ, иккӗшӗ те вӗсем яланах плана 200—250 процент тултарса пыраҫҫӗ.

Хар. ЛИСИН.

Йывӑр составлӑ поездсем

Хусан чугунҫулӗн Канаш узелӗнчи рабочисемпе служащисем, инженерно-технически работниксем Май уявне хӗрӳллӗн хатӗрленеҫҫӗ. Пур участоксемпе цехсенче те социализмлӑ ӑмӑрту договорӗсем тунӑ. Договорсенче партин XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисене пурнӑҫа кӗртес тӗлӗшпе нумай ӗҫсем палӑртнӑ.

Обязательствӑсене нумайӗшӗсем ӑнӑҫлӑн пурнӑҫа кӗртеҫҫӗ. Депора тасамарлӑха пӗтернӗ. Машинистсем хӑйсен паровозӗсене культурӑллӑ пӑхса усраҫҫӗ тата производство планӗсене ирттерсе тултараҫҫӗ. Машинистсем — Назаров, Романов, Тимофеев тата ытти юлташсем пӗр бракӑр ӗҫлеҫҫӗ, йывӑр составлӑ поездсем илсе ҫӳреҫҫӗ. Апрель уйӑхӗн малтанхи 10 кун хушшинче йывӑр составлӑ поездсем 10 илсе тухнӑ. Пӗрремӗш кварталта топливӑпа материалсене тирпейлӗн тытса 6 пин тенкӗлӗх перекетленӗ.

Станци коллективӗ март уйӑхӗнче грузсем тиес плана 113 процент тултарнӑ. Дубов, Гусев юлташсем ертсе пыракан сменӑсем поездсене расписани тӑрӑх ӑсатас тӗлӗшпе лайӑх тӗслӗхсем кӑтартаҫҫӗ. Вӗсем уйрӑм кунсенче пур поездсене те расписани тӑрӑх ӑсатаҫҫӗ.

Пилӗкмӗш дистанцинче ҫуллахи вӑхӑтра чугунҫул линине юсама хатӗрленессине хӑвӑртлатаҫҫӗ. Мастерскойсенчи рабочисем нормӑна куллен ирттерсе тултараҫҫӗ. Маляр Андреев юлташ виҫӗ норма тӑвать, тимӗрҫсем Маклаков, Игнатьев кашниех икшер норма тултараҫҫӗ.

Пӗтӗм коллектив Май уявне ҫитӗнӳсемпе кӗтсе илсе, савӑнӑҫлӑн ирттерме тимлӗн хатӗрленет.

РЖАВИН.
Узелти партком секретарӗ.

20 кунхи плана срокчен тултарнӑ

КАНАШ. (**Хамӑр корр.**). Вагонсем юсакан заводри цехсен коллективӗсем Май уявӗ умӗнхи ӑмӑртӑва хутшӑнса чылай ҫитӗнӳсем тӑваҫҫӗ. Уяв умӗнхи ӑмӑртӑва пуҫаракан цех—вагонсем тӑвакан цех коллективӗ апрель уйӑхӗнчи 20 кунхи плана срокчен виҫӗ кун малтан тултарса ҫитерни. Вӑл цехра пур рабочисем те ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ, производствӑри рабочисем пурте нормӑна тултараҫҫӗ. ВКП(б) членӗн кандидачӗ Алексеев юлташ ертсе пыракан электросварщиксен бригади нормӑна 200 процент ытла тултарать. Быков, Гаврилов, Журба, Голубев юлташсем пысӑк ӗҫ тухӑҫлӑхӗ параҫҫӗ.

Вагонсем юсакан цехра апрель уйӑхӗн малтанхи суруйӑхӗнче Шершенков юлташ комплексӗ мала тухнӑ. Вӑл 15 кун хушшинче 38 вагон юсас вырӑнне 41 вагон юсанӑ. Уйрӑмӑнах унта Чернухин юлташ ертсе пыракан слесарьсен бригади лайӑх ӗҫлет. Ҫур уйӑхра 9 вагон юсас вырӑнне 14 вагон юсанӑ. Алексеев, Степанов юлташсен групписем график тӑрӑх плана ӑнӑҫлӑн тултарса пыраҫҫӗ.

Ӑмӑрту вӑйланса пырать

Ишлейри ҫӗвӗ ҫӗлекен артель пӗрремӗш кварталта лайӑх ӗҫлерӗ. Ҫӗвӗ цехӗнчи М. Сашанова, И. Александров юлташсем кашни уйӑхрах хӑйсен нормине 160—190 процент тултарса пычӗҫ. Вышивальнӑй цех та кварталти плана кашни уйӑхрах 150—160 процент тултарса пычӗ.

Пӗрремӗш кварталта 96 пин тенкӗлӗх продукци туса кӑларса, артель хӑйӗн планне 134 процент тултарчӗ. Планран ирттерсе 40 пальто, 170 брюки, 250 кӗпе ҫӗлесе кӑларнӑ.

Халӗ артель коллективӗ Май уявӗ умӗнхи ӑмӑртӑва хутшӑнчӗ. Рабочисем иккӗмӗш кварталти плана Май уявӗ кунӗ тӗлне 45—50 процентран кая мар тултарассишӗн кӗрешеҫҫӗ.

С. ГОРЛАНОВ.

Нормӑна ирттерсе тултараҫҫӗ

Шупашкарти макарон фабрики пӗрремӗш квартал планне ӑнӑҫлӑн тултарчӗ. Фабрикӑра кулленхи нормӑна тултарса пыракансен йышӗ те ӳссех пырать. Сӑмахран, Анна Данилова плана 130 процент, Денисова бригади 120 процент, упаковщицӑсем Яковлевӑпа Дмитриева юлташсем 160 процент тултарса пыраҫҫӗ. Вӗсем халь Май уявӗ умӗнхи ӑмӑртӑва хутшӑннӑ.

Н. ПЕТРОВ.

Икшер норма

ҪӖМӖРЛЕ. (**«Чӑваш Коммуни» корр.**). «Труженик» заводри стружка цехӗнчи рабочисемпе работницӑсем Май уявне ӗҫре ҫӗнӗ ӳсӗмсем тунипе кӗтсе илессишӗн ӑмӑртӑва сарсах пыраҫҫӗ.

Юлашки вӑхӑтра ку цехра нормӑна пурте тултарса пыма пуҫларӗҫ. Уйрӑм стахановецсем куллен икшер норма ытларах тултараҫҫӗ. Ҫапла, сӑмахран, Константинова юлташ апрелӗн 16-мӗшӗнче 1420 килограмм стружка туса нормӑна 208 процент, Волковӑпа Поломордвинова юлташсем 200 процента яхӑн тултарчӗҫ.

Цехри сменӑсем пурте плана кашни кунах 105 процентран кая мар тултараҫҫӗ.

Стахановецсен йышӗ ӳссе пырать

СЕНТӖРВӐРРИ. Районри предприятисенче Май уявӗ умӗнхи ӑмӑрту анлӑн сарӑлса пырать. Судоверфьри тимӗрҫ цехӗн коллективӗ апрельти плана 150 процентран кая мар тултарассишӗн ӑмӑртать. Цехӑн талӑклӑх ҫирӗп график пур. График кашни кунах пурнӑҫа кӗрсе пырать. Стахановец-тимӗрҫсем А. Шатров, К. Краличкин, Румянцев юлташсем нормӑна 150—170 процент тултараҫҫӗ.

Катка-пичке тата обоз тӑвакан заводра Дубов юлташ ертсе пыракан цехра стахановецсен йышӗ ӳссех пырать. Чылай рабочисем нормӑна кулленех 110—250 процента ҫити тултараҫҫӗ. Уйрӑмӑнах А. Филин, А. Копылов, В. Буров стахановецсем малта пыраҫҫӗ, вӗсем хӑйсен производствӑллӑ ҫитӗнӗвӗсемпе ытти рабочисене те хавхалантараҫҫӗ.

Н. ТИТОВ.

Квартал планне 140,6 процент тултарнӑ

ЕТӖРНЕ. Чӑваштарпромсоюзӑн Ирҫери «Ударник» артелӗнче ӗҫ дисциплини лайӑхланса, стахановла движенипе социализмлӑ ӑмӑрту анлӑн сарӑлса пырать. Ҫавна май артель плана тултарса ӗҫлеме тытӑнчӗ. Пӗрремӗш кварталти производствӑллӑ плана 140,6 процент тултарнӑ. И. Пичушкин, М. Глазунов, А. Трофимов, Е. Ивашкин юлташсем кулленхи нормӑна 150—160 процент таран тултарса ӗҫлеҫҫӗ.

Ник. ЦВЕТКОВ.

Пуҫламӗш парторганизацисен отчетпа суйлав пухӑвӗсенче

Парторганизаци ӗҫне тивӗҫлипе хакларӗҫ

Малтан кӑтартнӑ вӑхӑт тӗлне сакӑр коммунистран ултӑ коммунист пухӑннӑ. Коммунистсем Морковкин тата Паулин юлташсем нимӗн сӑлтавсӑрах пухӑва кая юлса пынӑ. Ҫапла вара, коммунистсен отчетпа суйлав пухӑвӗ кая юлса уҫӑлчӗ.

Пухӑва уҫас умӗн пуҫламӗш парторганизацин секретарӗ Агеев юлташ:

— Парторгӑнсен суйлавӗсене иртересси ҫинчен ВКП(б) Центральный Комитечӗ кӑларнӑ инструкцине сӳтсе-явма эпир манса хӑварнӑ,—терӗ.

Каярахпа президиума кӑтартса:

— Юлташсем, отчетпа суйлав пухӑвӗн протоколне вӑхӑтра ҫырса йӗркелесчӗ, иртнӗ пухун протоколне те ку вӑхӑтченех ҫырса йӗркелемен,—тесе асӑрхаттарчӗ.

Отчетпа суйлав пухӑвӗн пуҫламӗшӗнчех «Промполиграф» артельти пуҫламӗш парторганизацин ӗҫӗсем чаплӑ пулманни паллӑ пулчӗ. Парторганизацине кӑҫал январь уйӑхӗнче организациленӗ. Вӑл, территориллӗ пуҫламӗш парторганизаци пулнӑ май, промсоюзӑн хулари пилӗк артельти коммунистсене пӗрлештерсе тӑрать.

Пуҫламӗш парторганизацин секретарӗ Паулин юлташ хӑйӗн обязанноҫӗ ҫине ҫиелтен пӑхнӑ, парторганизацине начар ертсе пынӑ. Парти документне ҫухатнӑшӑн Паулин юлташа пуҫламӗш парторганизацин секретарӗн ӗҫӗнчен хӑтарнӑ.

Парторганизаци парти ӗҫӗн пур участокӗсене те кирлӗ пек ертсе пыман. Организацинче пропаганда ӗҫӗ япӑх тӑрать. Чылай коммунистсем парти историне вӗренес тӗлӗшпе кая юлса пыраҫҫӗ. ВКП(б) членӗ Чиганаев юлташ виҫӗ ҫул вӗренсе те учебникӑн виҫҫӗмӗш главине ҫеҫ ҫитнӗ. Алексеев, Паулин тата Морковкина юлташсем те унтан мала каяйман.

Агеев юлташ туса панӑ докладран пуҫламӗш парторганизаци партипе правительство 1941 ҫулти январӗн 9-мӗшӗнче куллен кирлӗ таварсем туса кӑларасси ҫинчен йышӑннӑ постановленине пурнӑҫа мӗнле кӗртсе пыни пачах курӑнмарӗ. Пуҫламӗш парторганизаци производствӑпа сахал интересленнӗ, куллен кирлӗ таварсем туса кӑларасси ҫинчен партипе правительство йышӑннӑ постановленине пурнӑҫлассишӗн начар кӗрешнӗ.

Пилӗк артельтен, «Промполиграф» артелӗсӗр пуҫне, ыттисем пурте хӑйсен производствӑллӑ планӗсене тултарайман. Артельсем туса кӑларма палӑртнӑ ҫӗнӗ ассортиментлӑ таварсене кӑларма тытӑнман. «Металлист» артелӗн ҫатмасем, чугунсем, кружкӑсем, ҫӑпаласем туса кӑлармалла, анчах ку вӑхӑтченех вӗсене кӑлармаҫҫӗ-ха. Артель брак продукци те кӑларать. Пӑхӑртан тунӑ таварсем 50 процент таран брак пулаҫҫӗ.

Пуҫламӗш парторганизаци производствӑра тасалӑхпа йӗркелӗх тӑвассишӗн сахал ӗҫленӗ. «Кооператор» артелӗн реклама цехӗнче урая тахҫантанпах ҫуман, таса мар. «Кожупряжь», «Личнӑй труд» тата «Металлист» артельсенче те тасалӑхпа йӗркелӗх ҫук.

Парторганизацинчи уйрӑм коммунистсене партиллӗ порученисем паман. Парти членӗн Морковкина юлташӑн тахҫантанпах нимӗнле поручени те ҫук. Коллективсенче политикӑллӑ-массӑллӑ ӗҫ начар тӑрать.

Доклад тӑрӑх прениере тухса калакансем пуҫламӗш парторганизаци XVIII партконференци решенийӗсене пурнӑҫласа пырас енӗпе начар ӗҫленине палӑртрӗҫ. Парторганизаци комсомол организацисен ӗҫӗсемпе пачах интересленмен. «Металлист» артельте 7 комсомолец ӗҫлет. Анчах комсомол пуҫламӗш организаци тӑвасси ҫинчен ыйту лартман.

Тухса калакансем пуҫламӗш парторганизацин ӗҫне ҫителӗксӗр, тесе хакларӗҫ, ҫӗнӗрен суйланӑ секретаре парторганизаци ӗҫне тӗпренех лайӑхлатма паха сӗнӳсем парса хӑварчӗҫ.

В. К-в.

Колхозсене ҫителӗксӗр ертсе пынӑ

ХЕРЛЕ ЧУТАЙ. Парти райкомӗн планӗ тӑрӑх, Кив Аттайри территориллӗ пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗ апрелӗн 12-мӗшӗнче пулса иртмелле пулнӑ. Апрелӗн 12-мӗшӗнче райком пленум пухнӑ пирки отчетпа суйлав пухӑвне тепӗр куна, апрелӗн 13-мӗшне куҫарнӑ. Апрелӗн 13-мӗшӗнче 12 сехет тӗлне пур коммунистсем те пухӑннӑ, анчах парторганизацин секретарӗ килессине 4 сехет хушши кӗтсе ларнӑ хыҫҫӑн саланнӑ.

Пуҫламӗш парторганизацин секретарӗ Чанюшкин юлташ пленумран таврӑннӑ, ҫав кунах коммунистсене тепӗр хут пухнӑ. Анчах коммунистсем пурте пухӑва пухӑнман. Парти членӗн кандидачӗ Тимофеев ӳсӗр пулнипе пырайман.

Отчетлӑ докладра парторганизацин ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсене тӗплӗн кӑтартса пани пулмарӗ. Ҫитменлӗхсене прениере тухса калакансем те кӑтартса пама пулӑшрӗҫ. Отчетлӑ тапхӑрта парторганизацин пухӑвӗсем уйӑхра пӗрер кӑна пулса иртнӗ. Анчах ҫав пухусен пахалӑхӗ ҫӳлӗ вырӑнта пулман, пухусем коммунистсемшӗн воспитани шкулӗ пулса тӑрайман. Ҫавна пула кунта 7 кандидатӑн парти членне кӗме стаж срокӗ иртсе кайнӑ. Ҫамрӑк коммунистсене парти ӗҫне сахал явӑҫтарнӑ, партиллӗ порученисем паман.

Уйрӑм коммунистсем хӑйсене шанса панӑ ӗҫӗн ответлӑхне кирлӗ пек туйса илмен. Жданов ячӗпе тӑракан артельте виҫӗ коммунист. Апла пулсан та, артель хӑйӗн производствӑллӑ планне иртнӗ ҫулта 69 процент ытларах ҫеҫ тултарчӗ. Кӑҫал та артелӗн ӗҫӗсем лайӑхланни курӑнмасть. Цехсенче тасалӑхпа йӗркелӗх ҫук, отчетпа учет ӗҫӗ япӑх. Куллен кирлӗ таварсем туса кӑларассине ҫителӗксӗр организациленӗ. Артель правленин председателӗ Иванов укҫа ытларах илес шутпа командировкӑсенче усӑсӑр нумай ҫӳрет, ӗҫет.

«Красный партизан» тата Киров ячӗпе тӑракан колхозсем пӗлтӗр ялхуҫалӑх ӗҫӗнче кая юлнӑ. Тырпулсене уйран кая юлса, тӑккаласа пуҫтарса кӗнӗ.

Киров ячӗпе тӑракан колхоз ҫуракине япӑх хатӗрленет. Колхоз председателӗ колхоза лайӑх ертсе пырас вырӑнне яланах ӳсӗр ҫӳрет.

Ҫакӑн пек ҫитменлӗхсем вӗсем пуҫламӗш парторганизаци артеле, колхозсене япӑх ертсе пынине, кадрсемпе куллен ӗҫлесе пыманнине пула пулнӑ. Парторганизаци уйрӑм коммунистсем хӑйсен партиллӗ порученийӗсене пурнӑҫа мӗнле кӗртсе пынине тӗрӗслемен. Тухса калакансем ҫак ҫитменлӗхсене кӗске вӑхӑтрах пӗтерме кирли ҫинчен кӑтартса пачӗҫ.

Парторганизаци комсомол организацисен ӗҫӗсемпе интересленмен. Отчетлӑ тапхӑрта пуҫламӗш парторганизаци хӑйӗн пухӑвӗсенче комсомол организацисен ӗҫӗсем ҫинчен пӗрре те сӳтсе явман. Ҫавӑнпа ӗнтӗ кунти комсомол организацисем питӗ начар ӗҫлеҫҫӗ, хӑйсем пуҫарнӑ ӗҫсене вӗҫне ҫитермеҫҫӗ.

Отчетпа суйлав пухӑвӗ ҫитменлӗхсене тӗплӗн тишкерсе тухрӗ. Вӗсене кӗске вӑхӑтрах пӗтерме пулса, тивӗҫлӗ решени йышӑнчӗ.

В. ТРОФИМОВ.

Совет суту-илӗвӗ кӑтартуллӑ пулмалла

СЕНТЕРВАРРИ. Райпотребсоюзри пуҫламӗш парторганизацин отчетпа суйлав пухӑвӗнче Саначин юлташ отчетлӑ доклад туса пачӗ. Вӑл кунти парторганизаци партипе правительство лартнӑ задачӑсене пурнӑҫа кӗртсе пырассишӗн мӗнле кӗрешни тата пуҫламӗш парторганизацин ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсем ҫинчен чылай чарӑнса тӑчӗ.

Райпотребсоюз 1940 ҫулти таварҫавӑрнӑшне 109,5 процент, 1941 ҫулти пӗрремӗш кварталшӑн—116,5 процент тултарнӑ.

Партипе правительство вырӑнти чӗр тавартан куллен кирлӗ таварсем туса кӑларасси ҫинчен йышӑннӑ постановлени совет суту-илӳне кирлӗ пек организацилеме май туса пачӗ. Таварҫавӑрнӑшӗнче вырӑнта туса кӑларакан таварсем пысӑк вырӑн йышӑнса тӑраҫҫӗ. 1940 ҫулта вырӑнта туса кӑларакан таварсене 500 пин тенкӗлӗх сутнӑ пулсан, 1941 ҫулти пӗрремӗш кварталта вӗсене 245 пин тенкӗлӗх сутнӑ.

Калас пулать, ҫак ҫитӗнӳсем ҫитменлӗхсене витсе хӑварма пултараймаҫҫӗ. Парторганизацин, ҫавнашкалах райпотребсоюзӑн ӗҫӗсенче пысӑк ҫитменлӗхсем пур. Прениере тухса калакансем ҫав ҫитменлӗхсене тӗплӗн кӑтартса пачӗҫ.

Уйрӑм коммунистсем парти историне начар вӗренеҫҫӗ. Парторганизаци енчен коммунистсене хӑйсен политикӑллӑ пӗлӳлӗхӗсене ӳстерсе пыма йӗркеллӗ пулӑшса пыни пулман. Политикӑллӑ агитаци те ҫителӗклӗ мар.

Пуҫламӗш парторганизаци хӑйӗн решенийӗсене пурнӑҫа мӗнле кӗртсе пынине сахал тӗрӗсленӗ, ҫамрӑк коммунистсене воспитани парас тӗлӗшпе ҫителӗксӗр ӗҫленӗ.

Прениере тухса калакансем пуҫламӗш парторганизаци хӑйӗн ӗҫне XVIII партконференцин решенийӗсем тӑрӑх урӑхлатса ҫӗнетес тӗлӗшпе питӗ вӑраххӑн ӗҫленине паллӑ турӗҫ.

Отчетпа суйлав пухӑвӗ пуҫламӗш парторганизацин ӗҫне ҫителӗклӗ, тесе хакларӗ, пуҫламӗш парторганизацин секретарӗ пулса ӗҫлеме Ф. Дубов юлташа, унӑн заместителӗ пулса ӗҫлеме Н. Саначин юлташа суйларӗ.

М. СИДОРОВ.

УКЕРЧЕК ҪИНЧЕ: Калинински районри «Красноармеец» колхоз председателӗ Н. С. Самонов юлташ агрокружокра колхозниксене ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисем ҫинчен ӑнлантарса парать.

К.Бабаев фото-ӳкерчӗкӗ.

Самокритика сӳрӗк пулчӗ

Отчета итленӗ чухне Чӑвашторгӑн Канашри отделенинчи пуҫламӗш парторганизаци нумай ӗҫсем тунӑ пек туйӑнать. Пуҫламӗш парторганизаци секретарӗ Кириллов юлташ агитациллӗ-массӑллӑ ӗҫ, техника вӗренӗвӗ, работниксене ответлӑ вырӑнсене куҫарни, социализмлӑ ӑмӑртупа стахановла движени, комсомол, профсоюз тата ытти обществӑллӑ организацисем, коммунистсен пухӑвӗсенче мӗнле ыйтусем сӳтсе-явни ҫинчен каласа пачӗ. Вӑл каланинчен парторганизаци ӗҫӗнче иртнӗ отчетлӑ тапхӑрта пулнӑ ҫитменлӗхсем уҫӑмлӑн курӑнмарӗҫ.

Тӗрӗс, пуҫламӗш парторганизаци отчетлӑ тапхӑрта чылай ӗҫсем тунӑ. Партин XVIII конференци решенийӗсем ҫинчен работниксене ӑнлантарса пама лекцисем, калаҫусем иртернӗ. Производствӑллӑ канашлусем тӑтӑшах иртерессине организациленӗ. Чылай коммунистсем панӑ порученисене пурнӑҫа лайӑх кӗртсе пыраҫҫӗ. Алексеев юлташ—стена хаҫат редакторӗ. Вӑл редактор пулса ӗҫлеме тытӑннӑранпа хаҫат йӗркеллӗ тухса тӑрать. Яковлев юлташ агитаци ӗҫне лайӑх туса пырать. Конференци хыҫҫӑн стахановла движенине ертсе пырасси те лайӑхланнӑ. Халӗ пур работниксене те ӑмӑртӑва явӑҫтарнӑ, стахановецсен йышӗ ӳссех пырать.

Анчах тунӑ ӗҫсем парторганизаци ӗҫӗнче пулнӑ ҫитменлӗхсене витсе хӑварма пултараймаҫҫӗ. Ҫитменлӗхсем те сахал мар. Коммунистсене воспитани парас ыйтӑва илер. Парторганизацинче «ВКП(б) историйӗн кӗске курсне» вӗренесси ҫинчен нумай калаҫнӑ, решенисем те йышӑннӑ. Ҫапах та малалла кайни курӑнмасть. Иртнӗ отчетпа суйлав пухӑвӗнче те хӑшпӗр коммунистсем 3-мӗш е 4-мӗш сыпӑка кӑна вӗренни ҫинчен калаҫнӑ, халӗ те ҫавӑн ҫинчен калаҫҫӗ. Организацинчи 10 коммунистран тӑваттӑшӗ кӑна 9-мӗшпе 10-мӗш сыпӑксене вӗренеҫҫӗ, ыттисем 4-мӗш сыпӑкран малалла кайман. Техникӑна вӗренесси те юлашки вӑхӑтра пачах сӳнсе ларнӑ.

Парторганизаци ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетес ыйту ҫине ҫителӗксӗр пӑхнӑ. Ҫавӑнпа ӗнтӗ кунта СССР Верховный Совечӗн Президиумӗ 1940 ҫулти июнӗн 26-мӗшӗнче кӑларнӑ Указа пӑсакансем тӑтӑшах пулаҫҫӗ. Указа пӑснисем хушшинче 2 коммунист пулнӑ. Растратӑсем пулассине пӗтерессишӗн ҫине тӑрса кӗрешмеҫҫӗ. Халӗ растрата вуншар пин тенкӗ ытла шутланать.

Прениере Абрамов юлташ кадрсене суйласа илсе, вӗсене тӗрӗс вырнаҫтарас тӗлӗшпе парторганизаци сахал ӗҫлени ҫинчен каларӗ. Базӑра ӗҫлекенсенчен юлашки вӑхӑтра кӑна икӗ ҫынна тытса хупнӑ. Ҫавӑн пирки вара база ӗҫлеме чарӑнса ларасси патне ҫитнӗ. Халӗ те базӑра шанчӑклӑ ҫынсем сахал, тесе калаҫҫӗ. Кун ҫинчен парторганизаци пӗлнӗ. Анчах ку тӗлӗшпе нимӗн те туман. Растратчиксемпе кӗрешменни ҫинчен Лаптев юлташ нумай фактсем илсе кӑтартрӗ. Баймаков тенӗскер 800 тенкӗ растрата тунӑ. Вӑл растрата укҫине тавӑрса панӑ пулнӑ. Ҫакӑнпа вара ӗҫ пӗтнӗ. Паллах, ҫавӑн пек туни вӑл растратчиксене хӳтӗлени ҫеҫ пулать. Кунпа пӗрлех Лаптев юлташ столовӑйсенче тасалӑх, йӗркелӗх пулманнине палӑртрӗ.

Прениере организацинчи коммунистсенчен нумайӗшӗсем тухса каларӗҫ. Ҫапах та пухура критикӑпа самокритика сӳрӗк пулчӗ. Прениере тухса калакансем, докладчика кура пулас, уйрӑм ӗҫре чӑрмав кӳрекен ҫынсене тӑрӑ шыв ҫине туртса кӑларма хӑяймарӗҫ. Ку ӗнтӗ парторганизацинчи коммунистсем критикӑпа самокритикӑна савманни ҫинчен калать.

М. ТИТОВ.

Пичет кунӗ умӗн

Пичет кунӗ ҫывхарса килет. Майӑн 5-мӗшӗ пирӗн большевикла пичет историйӗнче чаплӑ кун пулса тӑрать. Ҫак куна хатӗрленсе иртерме халех тимлӗн тытӑнмалла.

Пичет кунне уявласа иртересси политикӑллӑ-массӑллӑ кампани, вӑл пирӗн пӗтӗм хаҫатсен ӗҫне татах та лайӑхлатма, вӗсем ӗҫҫыннисен сарлака массипе ҫыхӑнса ӗҫлессине ҫирӗплетме пулӑшмалла.

Пичет кунне хатӗрленсе пынӑ май парти, комсомол тата профсоюз активӗсен, пичет работникӗсен пухӑвӗсенче хаҫат редакцисен, редколлегисен доклачӗсене итлесе сӳтсе-явмалла, вӑл пухусенче большевикла критикӑна вӑйлӑн сарса, хаҫатсен ӗҫне пур енӗпе те тӗплӗн пӑхса тухмалла, ҫитменлӗхсене палӑртмалла тата хаҫатсен ӗҫне лайӑхлатмалли конкретлӑ мероприятисене кӑтартса хӑвармалла.

Ҫапла ӗнтӗ, пичет кунӗ фабрик-заводсенчи многотиражкӑсен, цехсенчи, колхозсенчи стена хаҫачӗсен ӗҫне пӑхса тухмалли смотр пулса тӑмалла. Вырӑнти пичетӗн тӗп задачи—вулакансен сарлака массипе таччӑн ҫыхӑнса, хӑйӗн ӗҫне тӗплӗн пӑхса тухасси, массӑпа ҫыхӑну тытассине татах ҫирӗплетесси, хӑйӗн коллективлӑ пропагандист, агитатор тата массӑсен организаторӗ рольне ҫӳлерех ҫӗклесси пулса тӑрать.

Ҫакна тӑвас тесен, предприятисенчи, учрежденисенчи, колхозсенчи стена хаҫат редколлегийӗсен халӑх умӗнче хӑйсен ӗҫӗсем тата умра тӑракан задачӑсем ҫинчен отчетсем тумалла. Ҫакна пичет кунне хатӗрленсе пынӑ май тумалла пулать.

Пичет кунне хатӗрленсе иртермелли задачӑсем пӗтӗмпех социализм строительствин хальхи тапхӑрӗнчен тухса тӑраҫҫӗ. Вӑл задачӑсене ВКП(б) Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ палӑртса пачӗ. Ҫавӑнпа та ӗнтӗ редколлегисем пухусенче докладсем тунӑ чухне стена хаҫачӗ вырӑнти фактсемпе примерсене илсе, конференци решенисем ҫинчен мӗнле пропагандӑлани, коллективӑн производствӑллӑ задачисене пурнӑҫа кӗртессишӗн мӗнле агитацилени тата ҫав задачӑна пурнӑҫа кӗртес ӗҫе массӑна мӗнле организацилени ҫинчен тӗплӗн каласа памалла. Редактор, редколлеги членӗ хӑйӗн докладӗнче хаҫатӑн пӗтӗм ҫитменлӗхне йӑлтах уҫса памалла. Ҫапла туни самокритикӑпа критикӑна сарса пыма, хаҫат ӗҫне лайӑхлатма кирлӗ паха сӗнӳсене палӑртса хӑварма пулӑшӗ.

Партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ питӗ те кирлӗ директива парса хӑварчӗ, **«парторганизаци тимлӗхне промышленноҫпа транспорт нушисемпе интересӗсемшӗн пӗтӗм вӑйпа тӑрӑшасси еннелле татӑклӑнах ҫавӑрас пулать»**, терӗ. Паллах, многотиражка, стена хаҫат ӗҫне ҫак енчен илсе хакламалла та ӗнтӗ. Хаҫат тухса тӑракан предприятин конкретлӑ нушисемпе интересӗсене илмелле те, хаҫат вӗсене мӗн тери ҫивӗччӗн кӑларса лартма пултарнине пӑхса тухмалла, хаҫат хӑй производство ыйтӑвӗсене мӗнле хӑнӑхса ҫитнӗ, многотиражкӑра, цехсенчи стена хаҫатӗнче тухнӑ материалсенче мӗнле ҫитменлӗхсем пур т. ыт. Ҫакӑ вӑл колхозсенчи стена хаҫачӗсене те пӗтӗмпех тивет. Вӗсен ӗҫӗсене те ҫак енчен илсе хакламалла.

Производствӑра йӗркелӗхпе тасалӑх туса хурассишӗн, дисциплинӑшӑн кӗрешес, стахановла движенине сарса пырас, пӗр сӑмахпа каласан, XVIII партконференци кӑларса тӑратнӑ ыйтусене хаҫатра ҫутатас ӗҫ мӗнле пынине те вулакансене интереслентерет. Редколлегисен ҫак ыйтусем ҫине те тивӗҫлӗ ответ памалла.

Большевикла пичет ӳссе пынипе пӗрлех, унта ӗҫлекенсен чаплӑ кадрӗ, хаҫат активӗ ӳссе ҫитӗнчӗ. Пичет кунӗнче пирӗн вӑл ҫынсен ӗҫӗсене кӑтартмалла, вӗсене хаҫат ӗҫне тата ытларах явӑҫтармалла.

Ҫавӑн пекех, пичет кунӗнче районри хаҫатсем, фабрик-заводсенчи хаҫатсем ЦК ВКП(б) йышӑннӑ постановленине пурнӑҫа мӗнле кӗртсе пыни ҫинчен отчет тытаҫҫӗ. Районри, фабрик-заводсенчи хаҫатсем ҫак постановленине пурнӑҫа кӗртсе пырса хӑйсен ӗҫне чылай лайӑхлатрӗҫ, хаҫат ӗҫне редакци тулашӗнчи авторсене ытларах явӑҫтарса ӗҫлеме тытӑнчӗҫ. Анчах, ку тӗлӗшпе пуҫламӗш ӗҫсене кӑна тунӑ-ха. Пичет кунне хатӗрленсе иртерни районри, фабрик-заводсенчи хаҫатсен ӗҫне ЦК ВКП(б) хушнӑ пек тӗпренех урӑхлатса ҫӗнетес, стена хаҫачӗсене лайӑхлатса ҫирӗплетес, вӗсен организаторла рольне ӳстерес лозунгпа пулса иртмелле.

Колхозсенчи стена хаҫачӗсем умӗнче те пысӑк задачӑсем тӑраҫҫӗ. 1939, 1940 тата 1941 ҫулта Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗ пулма право илессишӗн пынӑ ӑмӑртура пирӗн республикӑра ҫӗршер стена хаҫачӗ ӳссе ҫирӗпленчӗ. Кӑҫал пичет кунне хатӗрленес тӗлӗшпе колхозсенчи стена хаҫачӗсем тумалли пысӑк ӗҫ — вӑл стена хаҫачӗсен республикӑри ӑмӑртӑвӗн итогне тӑвасси пулса тӑрать. Республикӑри ӑмӑртӑва ҫӗршер хаҫат хутшӑннӑ. Вӗсен халь хӑйсен ӑмӑртӑва хутшӑнса тунӑ ҫитӗнӗвӗсене, ӑмӑртӑва хутшӑннӑ хыҫҫӑн вӗсем хӑйсен ӗҫне мӗн тери лайӑхлатнине пӑхса тухмалла. Колхозсенчи стена хаҫат редколлегийӗсен хӑйсен ӗҫӗсем ҫинчен колхозниксен пухӑвӗсенче каласа памалла.

Пичет кунне хатӗрленнӗ май тумалли тепӗр пысӑк ӗҫ — вӑл стена хаҫат редакторӗсемпе рабселькорсене заочнӑй курсран вӗрентсе кӑларасси, вӗсен пӗлӗвне, практикӑллӑ ӗҫне тӗрӗслесси. Стена хаҫат редакторӗсемпе рабселькорсен курсне лайӑх ертсе пынӑ районсем ку ӗҫе ӑнӑҫлӑн вӗҫлеме хатӗрленеҫҫӗ. Ку ӗҫ уйрӑмӑнах Шупашкар районӗнче лайӑх пырать.

Заочниксен курсне ӑнӑҫлӑн вӗҫлени стена хаҫат ӗҫне ҫӗнӗрен ҫӗршер ҫын, стена хаҫатне юратса тума пултаракан ҫынсене явӑҫтарма май парать. Ҫавӑнпа та ку ӗҫ ҫине районри хаҫат редакцийӗсемпе ВКП(б) райкомӗсен тимлӗн ҫаврӑнса пӑхни кирлӗ.

Большевикла Пичет кунне хатӗрленессине вырӑнта хаҫатсем хальхи вӑхӑтра тумалли ӗҫсемпе ҫыхӑнтарса пымалла. Пичет кунне хатӗрленсе иртересси пуҫламӗш парторганизацисен ертсе пыракан оргӑнӗсен отчетпа суйлав кампанийӗпе пӗр вӑхӑтра пулса иртет. Ку ӗнтӗ вырӑнти хаҫатсене парторганизацисем енчен ертсе пырассине лайӑхлатма пулӑшмалла.

Пичет кунне лайӑх хатӗрленсе иртерни ӗҫҫыннисен сарлака массине партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗн решенийӗсене пурнӑҫа кӗртес ӗҫе мобилизацилеме, хаҫатсемпе масса хушшинчи ҫыхӑнӑва ҫирӗплетме пулӑшӗ.

Шкул ҫӗнӗ вӗренӳ ҫулне хатӗрленет

Чӑваш Тӑрӑмӗнчи (Елчӗк районӗ) туллимар вӑтам шкул ҫитес ҫула валли 60 кубометр вутӑ хатӗрлесе хучӗ, стандартлӑ парттӑсем туянчӗ, 1000 тенкӗлӗхе яхӑн нагляднӑй пособисем илчӗ. Сӗтел-пукансем туянма Аслӑ-Таяпари сельпона заказ парса хунӑ тата ытти вак-тӗвек япаласене те хатӗрлеме тытӑннӑ.

Халӗ шкулта микроскоп, динамомашина моделӗ, электромотор, магнетизмпа пур опытсене те туса кӑтартмалли приборсем пур. Шкул ҫитес вӗренӳ ҫулӗ пуҫланас тӗле нагляднӑй пособисем илме тата 500 тенкӗлӗх заказ янӑ.

Анчах вӗренекенсем хӑйсем приборсене юсассине тата ҫӗнӗрен тӑвассине пуҫарса яман-ха. Ку ӗҫе ҫывӑх вӑхӑтра пуҫарса ярсан аван пулӗччӗ.

Д. ВАСИЛЬЕВ.

ССР Союзӗн оборони тата тӗн

Вӑйлӑрах та вӑйлӑрах хӗмленсе пыракан пӗтӗм тӗнчери империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑ совет ҫӗршывӗнчи ӗҫҫыннисене сыхӑ тӑма хушать. Капитализмлӑ йӗритавралӑх ҫинчен пирӗн яланах астуса тӑмалла.

«Капитализмлӑ йӗритавралӑх, — тесе вӗрентет Сталин юлташ,—акӑ мӗне пӗлтерет: пӗр ҫӗршыв, Совет Союзӗ пур, ҫак ҫӗршыв хӑйӗн патӗнче социализмлӑ йӗркесем туса хунӑ тата, унсӑр пуҫне, нумай ҫӗршывсем, халӗ те капитализмлӑ йӗркепе пурӑнакан ҫӗршывсем, Совет Союзӗ йӗритавра тӑракан, ун ҫине тапӑнма, ӑна ҫӗмӗрсе тӑкма, е мӗн пулсан та—унӑн хӑватне хавшатма, ӑна вӑйсарлатмашкӑн вӑхӑт килсе тухассине кӗтсе тӑракан буржуаллӑ ҫӗршывсем пур» (ЦК ВКП(б) пленумӗнче 1937 ҫ. мартӑн 3—5-мӗшсенче тунӑ докладран).

Пӗтӗм тӗнчери кучухнехи обстановка совет халӑхне тӗрлӗ ӑнсӑртлӑхсем пуласран сыхланса тӑма, ССР Союзӗн хуҫалӑх тата оборона хӑватне тӗреклетес тӗлӗшпе вунӑ хут вӑйлӑрах ӗҫлеме хушать. Хамӑрӑн социализмлӑ тӑван ҫӗршывӑн хуҫалӑх тата оборона хӑватне ҫирӗплетесси ҫак тапхӑрта, чи малтан, — XVIII партконференци промышленноҫпа транспорт ӗҫӗсем ҫинчен йышӑннӑ историллӗ решенисене большевикла пурнӑҫласси, пирӗн Хӗрлӗ Ҫара тата ытларах вӑйлатасси, ӑна кучухнехи чи ҫӗнӗ техникӑпа хӗҫпӑшаллантарасси, совет халӑхӗн морально-политикӑллӑ пӗрлӗхне малалла ҫирӗплетесси, ӗҫҫынни массисене ҫӗршыва пӗтӗм чӗререн парӑнса тӑма, коммунистла ӑнланулӑ тата активлӑ пулма воспитани парасси пулать.

Ку задачӑсене пурнӑҫа кӗртме мӗн чарса тата кансӗрлесе тӑрать, ҫавсем пурте пирӗн ҫӗршыв оборонине сиен кӳреҫҫӗ. Производствӑри кахалпа прогульщик, обществӑллӑ хуҫалӑх ҫине тимлӗн пӑхман колхозник, ӗҫ ҫине ҫиелтен пӑхакан служащи — вӗсем пурте ССР Союзӗн оборонине тӗреклетес ӗҫе мӗнчухлӗ те пулин кансӗрлеҫҫӗ.

Ҫакна эпир пурте пӗлетпӗр. Анчах ҫав тӗлӗшпе тӗнпе чиркӳ мӗнле сиен кӳнине ӗҫҫыннисем пурте мар ӑнланса илнӗ-ха. Пуринчен ытла ҫавна турра ӗненекенсем хӑйсем ӑнланмаҫҫӗ.

Идейӑсем, тесе вӗрентет марксизм, обществӑллӑ пурнӑҫра пысӑк вырӑн йышӑнса тӑраҫҫӗ, сӑмахран, коммунизм идейисем обществӑна аталанма, ӑна малалла кайма пулӑшаҫҫӗ. Тепӗр тӗрлӗ идейӑсем вара, сӑмахран, тӗн идейисем, этемлӗхе малалла кайма чӑрмантарса тӑраҫҫӗ тата ӑна каялла та туртаҫҫӗ.

Тӗн вӑл этем ҫутҫанталӑк вӑйӗсем умӗнче тата класлӑ пусмӑрлӑх умӗнче хӑй вӑйсӑр тесе тӗрӗс мар шухӑшланинчен пуҫланса кайнӑ. Тӗн вӑл турра ӗненекен ҫынсене ҫутҫанталӑкӑн тата класлӑ пусмӑрӑн инкекӗсене пӗтерме ҫук, вӑл—турӑ туса хунӑ ҫутҫанталӑк законӗ, тесе вӗрентет. Тӗн каланӑ тӑрӑх этем—нимӗн те мар, «турӑ чури» ҫеҫ пулса тӑрать.

Карл Маркс ҫапла ҫырнӑ: «Христианствӑн социальнӑй принципӗсем хӑравҫӑлӑха, ҫын хӑйне хӑй ылханнине, хӑйне хӑй мӗскӗн тӑвассине, пӑхӑнса тӑрассине, йӑвашлӑха, пӗр сӑмахпа каласан — пурнӑҫа юрӑхсӑр этемӗн пӗтӗм шухӑш-кӑмӑлне ҫӳле хурать, анчах пролетариатшӑн вара, хӑйне этемлӗхӗн нимӗне те юрӑхсӑр ҫӗтӗк-ҫурӑкӗ вырӑнне хуртарасшӑн мар тӑрӑшакан пролетариатшӑн, хӑюллӑх, хӑйне хӑй ӑнланни, мухтавлӑх кӑмӑлӗ тата никама та пӑхӑнса тӑманни—ҫӑкӑртан та пахарах» (К. Маркс тата Ф. Энгельс, соч., т. V, стр. 173—174).

Ӗненекен ҫынна тӗн пӑхӑнса пурӑнма, пасивлӑ пулма, хӑйӗн вӑйне шанмасӑр тӑма, хӑравҫӑ тата хастарсӑр пулма вӗрентет,—ҫаксем ӗнтӗ пурте ӗҫҫыннисен интересӗсемшӗн сиенлӗ япаласем.

Ӑнланулла ӗҫҫыннишӗн революци — питех те пысӑк тӗрӗслӗх пулса тӑрать, мӗншӗн тесен вӑл обществӑри тӗрӗс мар йӗркене пӗтерет. Тӗн каланӑ тӑрӑх революци—«ҫылӑх», мӗншӗн тесен ҫынсем, имӗш, «турӑ туса хунӑ йӗркесене» пӑсаҫҫӗ пулать.

Ҫавӑн пирки те ӗнтӗ ССР Союзӗнчи ӗҫҫыннисем хушшинче упранса юлнӑ тӗн-тӗшмӗшлӗхӗн юлашкийӗсем пирӗн ҫӗршывӑн оборона пултарулӑхне тӗреклетес ӗҫе те кансӗрлемесӗр тӑма пултараймаҫҫӗ.

Чӑнах та, пирӗн тӑван ҫӗршывӑн хуҫалӑх тата ҫар тӗлӗшӗнчи вӑй-хӑватне тӗреклетесси социализмлӑ ӗҫ тухӑҫне ӳстерессипе, совет гражданӗсене ӗҫе юратма вӗрентессипе уйрӑлми таччӑн ҫыхӑнса тӑрать. Тӗн вара, ӑна пурте пӗлеҫҫӗ, ӗҫе «ылханлӑх» вырӑнне, турӑ этеме унӑн ҫылӑхӗсемшӗн тӳстерекен «ылханлӑх» тесе хисеплет. Ӗҫлесси вӑл пысӑк йывӑрлӑх, пусарса тӑракан ытлашши япала, тесе вӗрентет тӗн. Тӗлӗнмелли ҫук ӗнтӗ, ӗненекен ҫын хӑйӗн тума тивӗҫлӗ ӗҫӗ ҫине яланах мар кирлӗ пек пӑхать. Тӗн праҫникӗн сӑлтавӗпе вӑл хӗрӳ ӗҫ вӑхӑтӗнчех вӑхӑта ӗҫкӗ-ҫикӗре пулса е чиркӗве кайса иртерет.

Е илер тата тӗп тӗнче ҫылӑхли ҫинчен, ҫӗр ҫинче пурӑнни усӑсӑр, вилсен ӗмӗрлӗхех ырӑ пулать, тесе вӗрентнине. Турра ӗненекен ҫын, тӗнӗн ҫавӑн пек тӗшмӗшлӗхӗсемпе анранӑскер, хӑш чухне хӑйне ҫирӗп тыткалама пултараймасть, вӑл коммунизмшӑн кӗрешме, совет ҫӗршывӗн хуҫалӑх тата оборона вӑй-хӑватне тӗреклетессишӗн кӗрешме кирли пирки иккӗленме пултарать, мӗншӗн тесен тӗн ӑна хӑйӗн «чунӗшӗн» ҫеҫ, «леш тӗнчери пурнӑҫшӑн» ҫеҫ тӑрӑшма вӗрентет.

Ӗненекен ҫынна тӗн коммунизмӑн тӑшманӗ туса хума та, социализмлӑ тӑван ҫӗршывӑн тӑшманӗ туса хума та пултарать, мӗншӗн тесен тӗн вӑл класс тӑшманӗсене юратма вӗрентет. Акӑ сектантсем юрлакан юрӑ:

«Эпир кунта пурте тӑвансем,
пурте тан,
Манар усала — ӗмӗрхи вӑрҫа.
Пӗр-пӗрне ыталаса илер,
Тусӑмӑрсем, ҫук пирӗн тӑшмансем».

Сектантсем шутланӑ тӑрӑх, ССР Союзӗ ҫине тӑшманла пӑхса тӑракан капитализмлӑ йӗритавралӑх пӗртте ҫук пулать, пирӗн ҫӗршывӑн империализмла ҫӑткӑнсене туссем вырӑнне хумалла иккен.

Ҫакӑн пек сектӑсем те пур, сӑмахран, толстовецсем тата евангелистсем, вӗсем акӑ мӗнле вӗрентеҫҫӗ: тӑван ҫӗршыва хӳтлес тесе алла хӗҫпӑшал тытни—ҫылӑх, теҫҫӗ. Анчах пирӗн ҫӗршывра ун пек ҫынсем ҫук, пирӗн ҫӗршыври ҫынсем пурте ССР Союзӗн Конституцинче: «Рабочисемпе хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗнчи ҫар служби — ССР Союзӗнчи гражданӗсен хисеплӗ обязанноҫӗ пулса тӑрать» тата «Тӑван ҫӗршыва сыхласси—ССР Союзӗн кашни гражданинӗн чи таса тивӗҫӗ пулса тӑрать» тенине питех те лайӑх ӑнланса туйса тӑраҫҫӗ. ССР Союзӗн Верховный Совечӗн 1939 ҫулта черетсӗр пухӑннӑ IV сессинче Ворошилов юлташ ҫапла каласа пачӗ: 1937—1938 ҫулсенчи призыв вӑхӑтӗнче тӗне ӗненнӗ сӑлтавпа ҫар службинчен хӑтарма ыйтса пӗр заявлени те пани пулмарӗ, терӗ. Ҫапла вара, толстовецсемпе евангелистсем халӗ совет ҫамрӑкӗсене хӑйсен енне ним чухлӗ те ҫавӑрма пултараймаҫҫӗ ӗнтӗ.

Чӑн-чӑн пролетариллӗ гуманизм тата тӗн пацифизмӗ, тӗн гуманизмӗ хушшинче пӗр пекки нимӗн те ҫук. Пролетариллӗ гуманизм класс тӗлӗшӗнчен юлташ пулса тӑракан ҫынсене питех те хытӑ юратма, ӗҫҫыннисен тӑшманӗсене, халӑх тӑшманӗсене хытӑ кураймасӑр тӑма хушать. Попла-сектантла юрату попсемпе сектантсем пурне те, вӗсем камне пӑхмасӑрах юратма вӗрентни пекех витӗрех суя. Чӑннипе илсен попсемпе сектантсем граждӑн вӑрҫи вӑхӑтӗнче белогвардеецсене пулӑшнӑ, вӗсен бандисене хутшӑннӑ, белогвардеецсене пулӑшма уйрӑм полксем: «Исус», «Турӑ амӗш», «Симӗс ялав» ятлӑ полксем тунӑ т. ыт. Халӗ те контрреволюционерсемпе совета хирӗҫле элементсем хӑйсен совета хирӗҫле сиенлӗ ӗҫӗсене витсе тӑрас тӗлӗшпе тӗн организацийӗсемпе сарлакан усӑ кураҫҫӗ. Тӗн ялавӗпе витӗнсе хӑйсен ирсӗр ӗҫӗсене туса пынӑ шпионсемпе диверсантсене совет разведки сахал мар тӑрӑ шыв ҫине кӑларса кӑкласа тӗп турӗ. Ҫакна кӑтартса пани те ҫителӗклӗ пулӗ: пӗр вӑхӑтра Горький облаҫӗнче террорист-попсен бандине, Смоленск облаҫӗнче сектантсен шайккине тӑрӑ шыв ҫине кӑларнӑ, ҫав шайккӑсен пуҫӗнче ССР Союзне ютҫӗршывран килнӗ шпион тӑнӑ пулнӑ.

«Ҫывӑх ҫынна юратмалла» тесе икӗпитлӗн вӗрентсе, «ан вӗлер» текен принцип ҫинчен каласа—тӗнпе чиркӳ вӑрӑ-хурахла вӑрҫӑсене, эксплоататорсем революциллӗ движение хаярран пусарнине темиҫе ӗмӗрсем хушши пиллесе тӑраҫҫӗ. Пӗтӗм тӗнчери поповщина тӗнчери империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫа чӗртсе ярас ӗҫре питех те киревсӗр хӑтланать. Ҫав вӑрҫӑн тӗрӗс мар, вӑрӑ-хурахла, империализмлӑ характерне пытарас тесе чиркӳ пур майсемпе те тӑрӑшать. Улталаса супнӑ ирсӗр поп-таврашӗсем хальхи империализмлӑ вӑрҫа «таса» вӑрҫӑ тесе каласси патнех ҫитнӗ. Капиталистсем туса пыракан вӑрҫӑ, попсен сӑмахӗ тӑрӑх, воспитани парас ӗҫре те пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать имӗш: вӗсем мӑшкӑлласа каланӑ тӑрӑх — вӑрҫӑ усӑллӑ, ачана пӗлсе наказани панӑ пекех усӑллӑ, вӑл ҫынна «ырӑ кӑмӑллӑ тӑвать», унӑн хытса ларнӑ чӗрине «ҫемҫетет», асапсем курса «юрату» ҫинчен аса илтерет имӗш.

Англири попсем империализмлӑ вӑрҫа христиансем язычниксене хирӗҫ тӑвакан «хӗреслӗ поход» тесе калаҫҫӗ, Италири попсем вара хӑйсен епископӗсемпе—Фоджийӑпа тата Трочепе пӗрле—Итали войскисене «англичансенчен турӑ тупӑкне вӑрҫса илме» чӗнеҫҫӗ. Католиксен чиркӗвӗн пуҫлӑхӗ папа Римский турра кӗлтунине... вӑрҫа чармалли пӗртен-пӗр май тесе шутлать. Ҫапла ӗнтӗ поповщина, империалистла буржуазине юрас тесе, массӑсен пуҫне тӗн сӗрӗмӗпе анӑратасшӑн, тӗнчери вӑрҫа тата ытларах сарасшӑн.

Тӗне хирӗҫ, тӗн-тӗшмӗшлӗхе хирӗҫ кӗрешесси питех те пысӑк политикӑллӑ вырӑн йышӑнса тӑрать. Ҫынсен ӑстӑнӗнче капитализм юлашкийӗсене ҫӗнтерсе пырса, эпир ҫавӑнпа пирӗн социализмлӑ тӑван ҫӗршывӑн хуҫалӑх тата оборона вӑй-хӑватне тӗреклетме пултаратпӑр, ӗҫҫыннисем хӑйсен вӑйне шанса тӑрас, халӑх кирек мӗнле йывӑрлӑхсене те ҫӗнтерме пултарнине шанса тӑрас кӑмӑла ҫирӗплететпӗр.

Ф. ОЛЕЩУК.

Вӑрнар МТ Станцийӗ ҫураки умӗн

Вӑрнар МТ Станцийӗ 1940 ҫулта чылай пысӑк ҫитӗнӳсем турӗ. Трактор ӗҫӗсен планне МТС 117,5 процент тултарнӑ. Пӗр гектара сухалама ларакан хака, ҫемҫе суха ҫине куҫарса шутласан, 28 тенкӗ те 45 пус пӑхнинчен 26 тенкӗ те 40 пуса ҫити чакарнӑ. Государство укҫине 83.823 тенкӗ перекетлесе хӑварнӑ. МТС ӗҫленӗ колхозсенче тӗштырӑсен тухӑҫлӑхӗ, вӑтамран илсен, гектартан 16,4 центнер пулнӑ. Пысӑк тухӑҫлӑ тырпул мастерӗсем вуншарӑн ӳссе пӑларчӗҫ, тракторсемпе машинӑсем ҫинче ӗҫлекенсем те ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерсех пыраҫҫӗ.

Колхозсем тата МТС тӗштырӑ культурисен тухӑҫлӑхне акса хӑварнӑ мӗнпур лаптӑкран гектар пуҫне кӑҫал 100 пӑтран кая мар туса илес задача лартрӗҫ. Ҫакна пурнӑҫлассишӗн вӗсем кӗркуннех тимлӗн ӗҫлеме пуҫларӗҫ: ҫурхи тырпулсене акма, пӗтӗм ҫӗр лаптӑкне тенӗ пекех, кӗркунне тарӑн суха туса хӑварнӑ. Кӗрхи тырӑсен ытларах пайне лайӑх сухаласа-сӳрелесе хатӗрленӗ ҫӗртме уйне, агротехника кӑтартнӑ вӑхӑтсенче акнӑ.

Ҫуртырри культурисене колхозсем кӑҫал, пӗтӗмӗшпе илсен, яровизацилленӗ вӑрлӑхсемпе акса хӑвараҫҫӗ. Яровизаци тума кашни колхозрах ҫынсем уйӑрнӑ. Хальхи вӑхӑтра ҫӗрулмине яровизацилес ӗҫ анлӑн сарӑлса пырать. Ҫуртри акакан ҫӗр лаптӑкӗсем ҫине тӑкма тата кӗрхи тырӑсене ҫуркунне апат пама колхозсенче 3.500 центнер кӗл, 1935 центнер кайӑк-кӗшӗк тислӗкӗ, 15.330 центнер минераллӑ удобренисем, 26 пин тонна ытла юшкӑн, торф тата ҫӗрӗк тислӗк хатӗрлесе хунӑ. Халиччен опытсене шута илсе, кӗрхи тырӑсене сӳрелессине анлӑн туса ирттерме хатӗрленетпӗр.

МТС тата райҫӗрӗҫ пайӗн агрономӗсен вӑйӗпе колхозсенчи агротехниксемпе уйхир бригадисен бригадирӗсене пухса семинар туса ирттернӗ. Унта ҫуракипе ҫыхӑнса тӑракан организациллӗ тата агротехникӑллӑ ыйтусене вӗреннӗ.

Пирӗн ӗҫре пысӑк ҫитменлӗхсем те пур-ха. Вӗсенчен пӗри вӑл — хӑшпӗр колхозсенче вӑрлӑхсене пӗтӗмӗшпех кирлӗ кондицине ҫитерейменни пулать. Халӗ ҫак ҫитменлӗхе пӗтерес тӗлӗшпе кирлӗ ӗҫсене тӑваҫҫӗ. Ытлашши нӳрӗ вӑрлӑхсене веялкӑсемпе сортировкӑсем витӗр иккӗмӗш хут кӑлараҫҫӗ, хранилищесенче ҫӳхе сийпе сарса тухаҫҫӗ.

Хӑшпӗр колхозсенче, сӑмахран, Сакарпуҫӗнчи тата Яхакасси колхозӗсенче, ӗҫшӗн хушса тӳлемелле тунӑ май, ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхӗпе выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхӗн заданийӗсене халӗ те бригадӑсемпе звеносем патне ҫитермен.

МТС коллективӗ ытти машинӑсемпе инвентарьсене хатӗрлесе лартас, тракторнӑй бригадӑсенче ӗҫе тӗрӗс организацилес тата кадрсем вӗрентсе хатӗрлес ыйтусем ҫине тимлӗн ҫаврӑнса пӑхать.

МТ Станцийӗ тракторсене февралӗн 15-мӗш тӗлне, ҫуракинче кирлӗ пулакан ытти машинӑсене мартӑн 1-мӗш тӗлне юсаса ҫитернӗ. Ремонт пахалӑхӗ начар мар, ӑна пурнӑҫлама ремонта бригадно-узловой методпа туни нумай пулӑшрӗ. Ремонт ӗҫне ҫакӑн пек организацилени бригадирсемпе трактористсен кӑмӑлне нумай ҫӗклерӗ: вӗсем тракторсене лайӑх юсассишӗн, ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерессишӗн кӗрешрӗҫ. МТ Станцинчен инҫетре вырнаҫнӑ колхозсенче ӗҫлекен тракторнӑй бригадӑсем тракторсене ӗҫ вырӑнне ҫитернӗ. Прицепной машинӑсем ӗҫе кӗме пурте хатӗр, вӗсем вырӑнсенче.

Эпир трактористсене бригадӑран бригадӑна куҫарас практикӑна йӑлтах пӗтерессишӗн кӗрешетпӗр. Ялан пӗр бригадӑра тата пӗр машина ҫинче ӗҫлекен тракторист коллектива хӑнӑхса ҫитет, хӑйӗн тракторне лайӑх пӗлекен пулать. Ҫаксем ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерме нумай пулӑшаҫҫӗ. Пирӗн станцӑри 122 трактористран 90 проценчӗ кӑҫал та халиччен ӗҫленӗ бригадӑсенчех, халиччен ӗҫленӗ тракторсемпех ӗҫлеҫҫӗ.

Кӑҫал, халичченхи ҫулсемпе танлаштарсан, яланлӑха ӗҫлекен прицепщиксем пулаҫҫӗ. Вӗсем агротехникӑна, прицепной машинӑсене, вӑл машинӑсемпе мӗнле усӑ курмаллине, трактора пӗлме тивӗҫ. Пирӗн прицепщиксем ҫапла тӑваҫҫӗ те.

Паллӑ ӗнтӗ, горючисене тата сӗрмелли япаласене нефтебазӑран ӗҫ вырӑнне типтерлӗн илсе кайнинчен вӑл япаласене нумай перекетлесе хӑварасси сахал мар килет. Анчах ҫакна ку ӗҫре ялан ӗҫлекен ҫын ҫеҫ тума пултарать. Эпир горючисене, тракторсене сыхлама тата шыв турттарма кирлӗ пулакан ҫынсене уйӑрса ҫирӗплетнӗ.

Прицепной машинӑсенчен агрегат тӑвасси ҫине пысӑк тимлӗхпе ҫаврӑнса пӑхатпӑр. Тӑваттӑмӗш номерлӗ трактор бригадин бригадирӗ Н. Чернов юлташ «ХТЗ—Т 2 Г» трактор патне 2-мӗш передачӑра 1 культиватор, 4 «зиг-заг» текен сӳре тата 1 сеялка кӑкарма палӑртнӑ.

Тракторнӑй бригадӑсем патне кашни уйрӑм тракторӑн ӗҫӗ пирки график ҫитернӗ, ӑна, ҫуракине массӑллӑн тухнӑ хыҫҫӑн, МТС тӑрӑх тӗштырӑсене 6 ӗҫкунӗнче акса пӗтерессине шута илсе тунӑ. Бригадӑсем хальхи вӑхӑтра ҫав графиксене мӗнле майпа пурнӑҫламаллине тӗплӗн сӳтсе-яваҫҫӗ. Вӑл ӗҫе трактористсене, прицепщиксене тата графика тултарас ӗҫпе ҫыхӑннӑ колхозниксене явӑҫтаратпӑр. Урапаллӑ тракторсем ҫемҫе вырӑнсенче лакасран шпорӑсене сарлакалататпӑр. Тракторсем горючисемпе шыв илессине касӑ ҫинчех организацилетпӗр, ҫакӑн валли колхозсем кирлӗ чухлӗ лашасем уйӑрнӑ. Заправка тума кирлӗ инвентарьсем пурте ещӗкре пулаҫҫӗ, ку вӑл машина ӑшне тасамарлӑхсем лекесрен сыхлать. Ака вӑхӑтӗнче «СТЗ» тракторсене, пӗтӗмӗшпе тенӗ пекех, виҫҫӗмӗш хӑвӑртлӑхпа ӗҫлеттеретпӗр.

Тракторсем пӗр чарӑнмасӑр ӗҫлеччӗр тесен, вӗсене техника енчен тӗрӗс пӑхса тӑни пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Кун ҫинчен ак ҫак факт та пит уҫӑмлӑн калать. 1940 ҫулта 2-мӗш бригадӑри «ХТЗ«Т 2 Г» трактор ҫинче (трактористсем — М. Бондарев, Д. Григоров) сезон хушшинче мӗнпурӗ те 556 гектар ҫеҫ ӗҫленӗ, ҫав вӑхӑтрах запаслӑ пайсем валли сезон хушшинче 1616 тенкӗ тӑкакланӑ, ҫаксем вӗсем тракторсене кирлӗ пек пӑхмантан килнӗ. Вунвиҫҫӗмӗш бригадӑра ҫав маркӑллӑ трактор ҫинчех (трактористсем—Г. Цветков, П. Лукин) 1004 гектар ӗҫлеме пултарнӑ, запаслӑ пайсем валли те 797 тенкӗ ҫеҫ тӑкакланӑ. Тракторсемпе прицепной машинӑсене техника енчен тӗрӗс пӑхса тӑрас шутпа эпир трактористсем хушшинче семинар ирттернӗ.

Технически уход тӗлӗшпе кашни бригадӑннах ҫулталӑклӑх план-график пур. Кунсӑр пуҫне тата уйӑхсем тӑрӑх график паратпӑр. Кунта миҫе гектар сухаланӑ хыҫҫӑн трактора мӗнле пӑхмаллине кӑтартса панӑ.

Кӑҫал пирӗн стахановла шкулсем ӗҫлеме пуҫлаҫҫӗ. Вӑл шкулсене тракторнӑй бригадӑсен мӗнпур составне явӑҫтаратпӑр, занятисене ӗҫ хыҫҫӑн механиксем, агрономсем тата тракторнӑй бригадӑсен бригадирӗсем ирттереҫҫӗ. Стахановла шкулсен тӗп задачи — вӑл илнӗ обязательствӑсене тултарас ӗҫре ӑмӑртакансене пулӑшу парса тӑрасси пулса тӑрать. Малта пыракан МТ Станцисен опычӗсене шута илсе занятисенче производствӑпа техникӑн конкретлӑ ыйтӑвӗсене вӗрентеҫҫӗ. Сӑмахран: «Производствӑри ӗҫ культури ҫинчен», «Машинно-тракторнӑй паркӑн мощноҫӗпе пӗтӗмӗшпех усӑ курассишӗн», «Горючисене перекетлемелли майсем» т. ыт. те.

Ака ӗҫне кадрсем татса параҫҫӗ, ҫавӑнпа та трактористсемпе колхозниксем ҫине тимлӗн ҫаврӑнса пӑхми кирлӗ. Пирӗн МТ Станцинче кашни бригадӑн будка пулать, ӗҫлекен вырӑнсенче хаҫатсемпе журналсем, библиотекӑсемпе аптечкӑсем пулаҫҫӗ. Тракторнӑй бригадӑсенче ҫурхи ака вӑхӑтӗнче виҫӗ кунта пӗр номер стена хаҫачӗ тухса тӑрать, агитаторсемпе вулавҫӑсем ӗҫлеме пуҫлаҫҫӗ.

МТ Станцинчи 28 коммунистран 19-шӗ производствӑра ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем партире тӑман юлташсене пур ӗҫре те пример кӑтартса пырӗҫ, ӗҫ дисциплинипе технологине ҫирӗп пурнӑҫласа пыракансем пулӗҫ.

Пирӗн МТС коллективӗ Йӗпреҫ МТ Станципе социализмлӑ ӑмӑртӑва тухрӗ. Хамӑр ҫине илнӗ обязательствӑсене чыслӑн пурнӑҫлассине шансах тӑратпӑр, ӑмӑртура малти рете тухассишӗн кӗрешетпӗр.

П. ОСИПОВ.
МТС директорӗ.
И. АНДРЕЕВ.
МТС старший агрономӗ.

Комсомол активӗн районри пухӑвӗ

ЭЛЕК. (**«Чӑваш Коммунни» корр.**). Иртнӗ кунсенче комсомол активӗн районри пухӑвӗ пулчӗ. ВКП(б) райкомӗн секретарӗ М. Павлов юлташ XVIII партконференци итогӗсем ҫинчен доклад турӗ. Докладчик районри промышленность предприятийӗсемпе промысла артелӗсен ӗҫӗсем ҫинче чарӑнса тӑчӗ. Промышленность предприятийӗсем начар ӗҫленӗшӗн ВЛКСМ райкомӗ те тата комсомолӑн предприятисемпе промысла артелӗсем ҫумӗнчи пуҫламӗш организацийӗсем те айӑплӑ. Иртнӗ ҫулта районри предприятисем производство планне тултараймарӗҫ. Кӑҫал та чылай артельсем хӑйсен пӗрремӗш кварталти производство планӗсене тултарса ҫитереймерӗҫ. Артельсем графиксӑр ӗҫлеҫҫӗ.

Пухура тухса калакансем комсомолӑн ялхуҫалӑхӗнче хутшӑнса ӗҫлесси, ӗҫ тухӑҫлӑхне хӑпартассишӗн кӗрешесси ҫинче тата типтерлӗхшӗн, социализмлӑ ӑмӑртӑва пуҫарса пырассишӗн кӗрешесси ҫинче ытларах чарӑнса тӑчӗҫ.

Янгорасри пуҫламӗш организацинче халӗ те XVIII партконференци материалӗсене вӗренме тытӑнман. Тасалӑхшӑн кӗрешмеҫҫӗ. Колхоз канцелярийӗнче нимӗн йӗркелӗх те ҫук. Комсомолецсем колхоз производствинче начар хутшӑнса ӗҫлеҫҫӗ.

Комсомолӑн пуҫламӗш организацийӗсем ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетессишӗн ҫителӗксӗр кӗрешеҫҫӗ. Хирлеппуҫӗнчи вулав ҫурчӗн заведующийӗ Андреева прогул тунӑ. Ун ҫинчен комсомолӑн пуҫламӗш организацийӗнче халӗ те сӳтсе-явман.

Сӳс-кантӑр заводӗнче тасалӑхшӑн нимӗн чухлӗ те кӗрешмеҫҫӗ. Завод столовӑйӗнче ӑҫта килчӗ унта: сӗтел ҫинче те, урайӗнче те, буфетӗнче те сӳс хӑлхисем йӑваланса выртаҫҫӗ.

Хӑшпӗр комсомолецсем хӑйсен обязанноҫӗсене тивӗҫлипе туса пымаҫҫӗ. Комсомолӑн Коракӑшри пуҫламӗш организацийӗн секретарӗ Григорьева юлташ пӗр вӑхӑтра колхоз счетоводӗ пулса ӗҫленӗ. Вӑл ун чухне колхозӑн пӗтӗм учет ӗҫне юхӑнтарса янӑ. Ҫавнашкалах Янгорас колхозӗн счетоводӗ Александров юлташ колхозри учет ӗҫне кирлӗ пек туса пымасть.

Пуху комсомол организацийӗсен ӗҫри ҫитменлӗхӗсене тӗплӗн тишкерсе тухнӑ хыҫҫӑн, вӗсене ҫийӗнчех пӗтерме тата ВКП(б) XVIII конференцийӗн решенийӗсене пурнӑҫа кӗртессишӗн кӗрешме пулса, решени йышӑнчӗ.

Из. МОСЕЕВ.

Таджик искусствин Мускаври декади. УКЕРЧӖК ҪИНЧЕ (сулахайра)—«Лола» ятлӑ музыкӑллӑ представленин 1-мӗш актӗнчи сцена (постановка—государствӑн Таджикистанри оперӑпа балет театрӗн), сылтӑмра (ҫӳлте) — хӗрарӑмсен «Кач-кач» ятлӑ халӑх ташши; аялта—«Кузнец-Кова» оперӑн финальнӑй сцени, Кова ролӗнче (варринче) артист Калал Таиров (постановки ҫав театрӑннах). Л. Дятлов фото-ӳкерчӗкӗ (ТАСС).

Тутар искусствин Мускаври декади умӗн

Тутар республикинчи искусствӑпа литература общественноҫӗ 1941 ҫул вӗҫӗнче Мускавра пулмалли тутар искусствин декадине активлӑн хатӗрленет.

Декада тӗлне тутарсен поэзийӗн антологийӗ пичетленсе тухмалла. Антологи тутарсен поэзийӗн пӗтӗм историне XII ӗмӗртен пуҫласа хальхи тапхӑра ҫитичченех кӑтартса парать. Кӗнеке пысӑкӑшӗ 35—40 пичетлӗ листа пулмалла.

Вӑл антологие икӗ чӗлхепе кӑларма йышӑннӑ: вырӑсла чӗлхепе—Мускавра Гослитиздат, тутарла чӗлхепе Хусанта Таттосиздат кӑлармалла. Икӗ изданийӗ те кӑҫал август—сентябрь уйӑхӗнче пичетрен тухмалла.

Ҫавӑн пекех тата Тутар республикинчи художниксемпе скульпторсем тутар искусствин декади пынӑ вӑхӑтра Мускавра художествӑллӑ выставка организацилеме хатӗрленессипе хӗрӳллӗн ӗҫлеҫҫӗ.

ТАССР искусствӑсен тава тивӗҫлӗ деятелӗ Тимофеев «Калинин юлташ Тутарстанри колхозниксем патӗнче хӑнара» ятлӑ пысӑк картина ҫырса пӗтерет. Художник Смирнов «Ссылка В. И. Ленина в Кукушкино» ятлӑ картина ҫырнӑ. Халӗ вӑл «Сабан-туй» картинӑпа ӗҫлет.

Тутарсен паллӑ скульпторӗ Ахун «Идегей» ятлӑ эпослӑ темӑпа икӗ скульпторлӑ группа, гипсран Ленин бюстне тата «Студентка» ятлӑ скульптура тунӑ. Ҫамрӑк художниксем те чылай картинӑсем ҫыраҫҫӗ.

Ҫаксемпе пӗрлех тата халӗ Тутар республикинчи художниксемпе скульпторсем 20 ҫул хушшинче тунӑ художествӑллӑ произведенисен выставки уҫӑлмалла. Выставкӑна тӑратнӑ произведенисенчен чи лайӑххисене Мускаври выставка валли суйласа илмелле.

(Хамӑр инфор.).

Хусан.

График тӑрӑх ӗҫлеме тытӑннӑ хыҫҫӑн

Росглаввинон Сӗнтӗрвӑрринче хӗрлӗ эрехсем тӑвакан заводри пуҫламӗш парторганизаци XVIII партконференци решенийӗсене пурнӑҫа кӗртес тӗлӗшпе хӑшпӗр ӗҫсем турӗ.

Партконференци пулса иртиччен заводра тата цехсенче тасамарлӑх, йӗркесӗрлӗх хуҫа пулса тӑнӑ. Завод хӑйӗн планне тултарайман, час-часах штурмовщинӑпа ӗҫленӗ. Халӗ цехсенче тасалӑхпа йӗркелӗх тунӑ. Завод график тӑрӑх ӗҫлеме тытӑннӑ. Пӗрремӗш квартал планне завод 110 процент ытларах тултарчӗ.

График тӑрӑх ӗҫлеме тытӑнсан рабочисем хӑйсен нормисене тултарса ӗҫлеме пуҫларӗҫ. Акӑ, Петрова юлташ хӑйӗн кулленхи нормине 171 процент, Григорьева юлташ 153 процент тарах тултарса пыраҫҫӗ. Ҫавна пула март уйӑхӗн малтанхи вунӑкунлӑхӗнче завод плана 120 процент, иккӗмӗш вунӑкунлӑхра—122 процент, виҫҫӗмӗш вунӑкунлӑхра—121 процент тултарнӑ. Ҫапла заводра штурмовщинӑпа ӗҫлессине пӗтернӗ.

Кашни рабочи кашни кунхи нормӑна тултарассишӗн ӑмӑртать. Пӗр кун хушшинче кашни рабочи хӑйӗн планне мӗн чухлӗ тултарни тепӗр кунне ирхине паллӑ пулать. Рабочисем хушшинче прогул тӑвакансем ҫук.

Заводӑн ҫитменлӗхсем те пур-ха. Продукцин хӑйне ларакан хакӗ чакни курӑнмасть, вӑл, иртнӗ ҫулпа танлаштарсан, 15 процента ҫити ӳснӗ. Пуҫламӗш парторганизацин задачи — продукцин хӑйне ларакан хакне чакарассишӗн кӗрешесси пулать.

М. ЯДРОВ.

Йӗркелӗх тӑвассишӗн тӑрӑшмаҫҫӗ

Вӑрнарти фосфорит завочӗ пӗрремӗш кварталти плана тултараймарӗ. Завод нихӑш уйӑхра та йӗркеллӗ ӗҫлесе пыраймарӗ. Уйрӑм цехсем, сӑмахран, авӑртакан цех, хӑшпӗр кун плана пӗтӗмпех е ытлашшипех тултарать, тепӗр кунне 80 процент, е унтан та сахалтарах тултарать.

Завод талӑкри графика пӑсмасӑр ӗҫлесе пыма пултарать, ӗҫлемелле те. Анчах ӗҫе тӗрӗс организацилеме пӗлменни графика пӑсать. Авӑртакан цехри аппаратурӑсем юсавлӑ мар пирки, фосфорит ҫӑнӑхӗ усӑсӑр вӗҫсе пӗтет.

Цехсенче таса мар. Ӑҫта килчӗ унта тимӗр-тӑмӑр таткисем выртаҫҫӗ. Фосфорит руди пӗтӗм ҫул тӑршшипех сапаланса выртать. Рудана типтерлӗн тыткалама пӗлмен пирки вӑл йӗпенсе пӗтнӗ, ҫапла вара рудана машина ҫине ярас умӗн тепӗр хут касса вакламა тивет. Ҫавна пула ӗҫ тухӑҫлӑхӗ чылай чакать.

Инструментсемпе ӗҫ хатӗрӗсене тирпейлӗн тыткаламаҫҫӗ. Ӗҫ пӗтнӗ хыҫҫӑн хӑшпӗр рабочисем инструментсене пуҫтарса хӑвармаҫҫӗ, инструментсем цехсенче сапаланса выртаҫҫӗ. Ҫак тирпейсӗрлӗхе пула инструментсемпе ӗҫ хатӗрӗсен пахалӑхӗ чакать.

Заводри профсоюз организаци социализмлӑ ӑмӑртупа стахановла движенине конкретлӑн ертсе тата пуҫарса пымасть. Стахановецсен шучӗ ӳсме мар, чакса пырать.

Ҫитес кунсенче рудникра сезонлӑ ӗҫсем пуҫланмалла, завод валли чӗртавар — руда хатӗрлемелле. Рудник валли сахалтан та 150 рабочи кирлӗ пулать. Анчах апрелӗн 9-мӗшне мӗнпурӗ те 30 рабочи кӑна тупнӑ. Рудникри пурӑнмалли ҫурт-йӗрсене халӗ те юсаман. Транспорт валли оборудованисемпе ӗҫ хатӗрӗсем ҫителӗклӗ мар.

Я. ПЕТРОВ.

ВЛКСМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТӖНЧЕ

Физкультурникӑн Пӗтӗм Союзри виҫҫӗмӗш кунӗ ячӗпе комсомолецсем ирттермелли эстафетӑсем

ВЛКСМ Центральный Комитечӗ Физкультурникӑн Пӗтӗм Союзри III-мӗш кунӗ ячӗпе 1941 ҫулти июль уйӑхӗнче комсомолецсен васкавлӑ эстафетисене ирттерме йышӑннӑ. Ҫак эстафетӑна икӗ маршрутпа Ульяновск — Мускав тата Гори — Мускав маршрутсемпе — ирттермелле пулать.

Эстафетӑсене организациленӗ чухне унӑн участникӗсене производство ӗҫӗнчен хӑтармаҫҫӗ.

Эстафетӑсен финишӗ физкультурник кунӗнче пулать.

Эстафета участникӗсем комсомолӑн районсемпе облаҫсенчи организацийӗсенчи ҫарпа физкультура ӗҫӗсем ҫинчен Мускава рапортсем илсе пыраҫҫӗ. Эстафетӑна хутшӑннӑ командӑсем пӗтӗм талӑкӗпех, кунӗн-ҫӗрӗн малалла кайса пыраҫҫӗ, кирлӗ ҫӗре хӑвӑртрах ҫитме тӑрӑшаҫҫӗ.

Пӗрремӗш маршрут — Ульяновск — Мускав маршрут — Куйбышев, Горький, Рязань тата Мускав облаҫӗсем, Тутар, Чӑваш тата Мордва АСС Республикисем урлӑ иртсе пырать.

Иккӗмӗш маршрут — Гори — Мускав маршрут — Грузин ССР, Ҫурҫӗр-Осетин АССР, Кабардино-Балкар АССР, Орджоникидзе тата Краснодар крайӗсем, Ростов, Ворошиловград, Сталино, Харьков, Курск, Орел, Тула тата Мускав облаҫӗсем урлӑ иртсе пырать.

Эстафетӑсенче ҫаксем пулаҫҫӗ: ҫуран поход, чупу, кимӗ, лашаллӑ переход, велосипед, мотоцикл.

Эстафетӑна йышӑнма командӑсем старта вӑхӑтра пыма тивӗҫлӗ.

ВЛКСМ Центральный Комитечӗ комсомол организацийӗсене походсенче ҫирӗп дисциплина, команда руководительне пӗр сӑмахсӑр пӑхӑнни кирли ҫинчен асӑрхаттарнӑ.

Икӗ маршрутӗнче те командӑсем хушшинче ӑмӑрту организацилеҫҫӗ. Кашни облаҫри, республикӑри организацирен хутшӑннӑ чи лайӑх командӑсен представителӗсене сводный команда составне кӗртеҫҫӗ, ҫак команда вара юлашки этапра Мускава каять.

Комсомолецсен эстафетисене хатӗрленес тата ирттерес ӗҫсене комсомолӑн маршрут иртсе пыракан республикӑсенчи центральнӑй комитечӗсем, комсомолӑн маршрут иртсе пыракан крайсенчи, облаҫсенчи, хуласенчи тата районсенчи комитечӗсем ертсе пыраҫҫӗ. Командӑсем эстафета дистанцине мӗн вӑхӑтра пырса ҫитни ҫинчен тата мӗн вӑхӑтра тухса кайни ҫинчен райкомсемпе горкомсен секретарӗсем ҫийӗнчех ҫитес передаточнӑй пункта тата ВЛКСМ Центральный Комитетне пӗлтерме тивӗҫлӗ.

Командӑсен участникӗсене ҫарпа физкультура ӗҫне активлӑн хутшӑнакан, спортсенче чи лайӑх результатсем кӑтартакан комсомолецсен шутӗнчен суйласа илеҫҫӗ. Командӑсен составӗсене обкомсем, крайкомсем, союзлӑ республикӑсенчи ВЛКСМ Центральный Комитечӗсем 1941 ҫулти майӑн 10-мӗш тӗлне ҫирӗплетеҫҫӗ.

Эстафетӑсене хутшӑнакан командӑсем малтан тренировкӑсем ирттереҫҫӗ, хӑйсен маршрутне тӗплӗн вӗренеҫҫӗ.

(ТАСС).

Макарон фабрикин пӗр ӗҫ кунӗ

Чӗрӗ продукци туса хатӗрлекен цех макарон фабрикинче тӗп цех пулса тӑрать. Ытти цехсен ӗҫӗсем ҫак цехри машинӑсен мощноҫӗпе, унти ҫынсен ӗҫ хӑвӑртлӑхӗпе килӗшсе тӑмалла ӗнтӗ. Анчах ӗҫ тепӗр майлӑ пулса пырать. Ҫакна эпир цехӑн пӗр ӗҫ кунне сӑнанӑ хыҫҫӑн аванах курма пултаратпӑр.

Апрелӗн 11-мӗшӗнче чӗрӗ продукци туса хатӗрлекен цехра ӗҫ кунӗ вӑхӑтра пуҫланчӗ. 8 сехет те 30 минутӑра машинӑсем патне ток пачӗҫ, анчах вӗсем пурте пӗр вӑхӑтра ӗҫлеме пуҫлаймарӗҫ. Вальцовкӑна тӗрӗслеме тӑратнӑ пирки, вальцовщик Иванов юлташ ӗҫлемерӗ. Лапшорезка та ӗҫлемерӗ, ун валли Иванов юлташӑн чуста парса тӑмалла. Пӗр сехет ахаль тӑрса ирттернӗ хыҫҫӑн, Иванов юлташ лапшорезка верстакӗ ҫине чуста илсе хучӗ, вӑл 27 килограмм таять. Ку чустана 3 минута хушшинче машина витӗр кӑларса пӗтерчӗ. Вешалкӑсем ҫине лапшан малтанхи ярӑмӗсене ҫакса хучӗҫ. Вӗсене, йӗрке тӑрӑх, тӳрех сушилкӑна ӑсатмалла, анчах кӑна тумарӗҫ.

Лапшорезка 10 сехет те 10 минута тӗлне 88 килограмм чуста касса хатӗрлерӗ. Ҫакна вӑл 18 минута хушшинче тума пултарчӗ. Сменӑра мӗн чухлӗ ӗҫлесе кӑларма пултарать-ха вӑл? Пӗр минута хушшинче лапшорезка хӑй витӗр 488 грамм чуста кӑларать. Ҫапла вара, 480 минута хушшинче 2 тонна та 310 килограмм кӑлармалла. Паспорт тӑрӑх унӑн мощноҫне 1 тонна та 600 килограмм чухлӗ палӑртнӑ. График тӑрӑх—2 тонна кӑлармалла. Пӗтӗмӗшпе илсен, ҫакӑ вӑл тӗрӗс. Ҫак кун лапшорезка 1853 килограмм чӗрӗ продукци туса кӑларчӗ.

Чӗрӗ лапшана, пӗр тытса тӑмасӑр, типӗтме ӑсатмалла, анчах фабрикӑра кӑна пурнӑҫламаҫҫӗ-ха. Ку пӗчӗк япала ҫеҫ тейӗн, апла пулсан та плана тултарасси унтан пит нумай килет. Пурте—фабрика директорӗ Мокеев юлташ та, парторг Валькин тата смена мастерӗ Николаев юлташсем те: типӗтекен цех чӑрмантарса пырать пире, теҫҫӗ.

Анчах мӗнле усӑ курӑҫҫӗ-ха типӗтекен цех вӑйӗпе?

Цех ҫурма вӑйпа ҫеҫ ӗҫлет. Лапшана типӗтме 11 сехет те 10 минутӑра вырнаҫтарма пуҫларӗҫ, тепӗр майлӑ каласан, цеха чӗрӗ продукци пулнӑ хыҫҫӑн пӗр сехетрен, ӗҫ пуҫланни 2 сехет те 40 минута иртсен тин ӗҫе ячӗҫ. Типӗтекен цехӑн сменӑра кашни квадратнӑй метр пуҫне 20 килограмм продукци памалла.

— Эпир ку нормӑна,—терӗ директор Мокеев юлташ,—пӗрре те пурнӑҫласа курман. Март уйӑхӗнче, вӑтамран илсен, кашни квадратнӑй метртан 15 килограмм продукци илнӗ.

Кунтан ӗнтӗ типӗтекен цехӑн нагрузки 75 процент ҫеҫ пулни курӑнать. Мокеев юлташ: цехра температура ҫителӗксӗр, тет. Анчах продукцине вӑхӑтра типӗтме тытӑнмаҫҫӗ.

Фабрикӑра оборудованипе мӗнле усӑ курӑҫҫӗ-ха? Чуста ҫӑракан Павлов юлташ ӗҫ вӑхӑчӗн ҫуррине ахаль тӑрса ирттерчӗ. Чуста ҫӑракан машина сменӑра 6 тонна продукци пама пултарать. Паспорт тӑрӑх унӑн мощноҫӗ 6 тонна та 350 килограмм. Графикри норма—5 тонна. Ӑннипе апрелӗн 11-мӗшӗнче 3642 килограмм кӑна ҫӑрнӑ.

Чуста ҫӑраканӑн ӗҫӗ вальцовщиксен ӗҫӗпе килӗшсе йӗркеленсе пырать, ҫав вӑхӑтрах вальцовщиксен ӗҫне лапшорезка тата гидропресс ҫинче ӗҫлекенсем йӗркелеҫҫӗ.

Фабрикӑн икӗ вальцовка. Паспорт тӑрӑх вӗсен мощноҫӗ кашнин—2080 килограмм. Ӑннипе вӗсем 3.000 килограмм чуста ӗҫлесе кӑларма пултараҫҫӗ. Ҫапла вара, вальцовкӑсен ӗҫӗ чуста ҫӑракан машина ӗҫӗпе килӗшсе тӑрать. Анчах та вальцовщиксем туса кӑларакан чустаран лапшорезкӑпа гидропресс макарон тата вермишель туса ӗлкӗреймеҫҫӗ. Вӗсем хӑйсен мощноҫӗпе 3840 килограмм ҫеҫ ӗҫлеме пултараҫҫӗ. Ҫапла ӗнтӗ, вальцовщиксен хӑйсен ӗҫ вӑхӑчӗн виҫӗ пайӗнчен пӗр пайне ахалех тӑрса ирттерме лекет.

Ҫак ҫитменлӗхе ҫӑмӑллӑнах пӗтерме пулать. Фабрикӑн тепӗр гидропресс пур. Ӑна юсаса ӗҫе ярсан, чустасене туса хатӗрлекен цех сменӑра 6 тонна продукци пама пултарать.

Халӗ ку цехӑн график тӑрӑх 3100 килограмм продукци кӑлармалла. Асӑннӑ кӑлтӑксем пулсан та, икӗ ҫын сывмар пулнӑ пирки ӗҫе тухманнине шута илсен те, ҫак кун цех 3642 килограмм чӗрӗ продукци туса кӑларчӗ.

Упаковочнӑй цех графикра кӑтартнӑ нормӑна 1 килограмм тултараймарӗ. Ӗҫ кунта акӑ мӗнре. Упаковщик Крылов юлташӑн, график тӑрӑх, хатӗр продукцине ещӗксене 1700 килограмм вырнаҫтарса типтерлемелле. Смена хушшинче вӑл 68 ещӗк тултарса типтерлерӗ. Стандартлӑ ещӗк 30 килограмм таймалла. Ещӗксен хисепӗ тӑрӑх Крылов юлташ тултарнӑ лапша 2040 килограмм тайма тивӗҫ, анчах вӑл тултарнӑ продукци 1699 килограмм ҫеҫ тайрӗ. Мӗншӗн тесен, фабрикӑн стандартлӑ ещӗксем ҫук. Ҫакна пула акӑ мӗн пулса тухать.

Апрелӗн пирвайхи 10 кунӗ хушшинче упаковщик Петров юлташ макарон изделийӗсене 632 ещӗк тултарса типтерленӗ. Стандартлӑ ещӗксем пулнӑ пулсан, вӗсенче 18960 килограмм продукци пулмаллаччӗ. Ещӗксем пӗчӗккине пула, вӗсене мӗнпурӗ те 12234 килограмм ҫеҫ вырнаҫтарнӑ.

Сарӑт-сапа тӑратакан цех йӗркеллӗ ӗҫлет. Анчах унӑн стандартлӑ ещӗксем тума чӗртавар ҫук. Снабжени пайӗ магазинсенчен кунӗпех кивӗ ещӗксем турттарчӗ.

* * *

Пӗр кун хушшинчи ӗҫе сӑнаса пӑхни заводра пысӑк ҫитменлӗхсем пуррине кӑтартса парать. Фабрика коллективӗн вӗсене кӗске хушӑрах пӗтерессишӗн кӗрешмелле. Фабрикӑн большевикла ҫирӗп график тӑрӑх ӗҫлемелле, вӑл—вырӑнти ресурссемпе туллин усӑ курма, стахановла ӗҫе анлӑн сарса пыма май парать.

Фабрикӑн хальхи графикӗ ҫаксене тивӗҫтереймест-ха. Хальхи график «хӗсӗк вырӑнсемпе» шайлашса пырать, ӑна оборудованисен мощноҫне шута илсе мар, пӗчӗклетнӗ план тӑрӑх тунӑ.

— Пире 100 тонна хатӗр продукци кӑларма план панӑ,—тет Мокеев юлташ.—Ҫак плана 24 ӗҫ кунӗ ҫине пайланӑ. Ҫапла вара талӑкра пирӗн 4 тонна продукци туса кӑлармалла.

Чӑн та, фабрика ҫак нормӑна тултарать. Ҫиелтен пӑхсан ӗҫсем ӑнӑҫлӑ пыраҫҫӗ пек. Анчах чӑннипе илсен, ӗҫсем пачах урӑхла.

Фабрикӑри оборудованисемпе ҫителӗксӗр усӑ курӑҫҫӗ. Оборудованисене туллин ӗҫлеттерсен, макарон изделийӗсене ытлӑн-ҫитлӗн туса кӑларма пысӑк майсем пур. Мокеев юлташ каланӑ тӑрӑх, фабрика талӑкра 4 тонна мар, 8 тонна макарон кӑларма пултарать. Ҫакна каланӑ чух вӑл типӗтекен цеха аслӑлатма кирлине асӑрхаттарса хӑварать.

Тӳрех каламалла, ӑна чӑн та аслӑлатмалла. Халлӗхе ҫакна калама кирлӗ: типӗтекен цеха вӑхӑтра тата кирлӗ чухлӗ продукци парса тӑмалла. Типӗтекен цех валли ҫӗнӗ оборудовани кӳрсе килнӗ. Анчах вӑл, мотор ҫуккине пула, ахалех выртать.

Фабрикӑн ушкисем касма икӗ машина пур. Вӗсенчен пӗрне юсамалла. Пӗр гидропресс юсавсӑр ларать. Ҫак машинӑсене пурне те ӗҫе кӗртсен, фабрика макарон изделийӗсен ассортиментне ҫителӗклӗ кӑларса тӑнӑ пулӗччӗ. Хальхи вӑхӑтра лапшасӑр пуҫне вӑл урӑх нимех те кӑлармасть. Апрелӗн 1-мӗшӗнчен макарон кӑларма пуҫланӑ пулсан та, вӑл пит ҫителӗксӗр тухать. Ушкине пӗртте туса кӑлармаҫҫӗ.

Фабрикӑна пулӑшу кирлӗ. Унӑн пиломатериалсен фончӗ ҫук. Икӗ уйӑх хушши ӗнтӗ кивӗ ещӗксене пуҫтарса пурӑнаҫҫӗ, вӗсенчен стандартлӑ савӑт-сапа тума май ҫук.

Дирекцин фабрикӑри ҫитменлӗхсене пӗтерме татӑклӑ мерӑсем йышӑнмалла. Вӗсене пӗтернӗ ҫӗрте тӗп вырӑнта — кашни кунхи график тӑмалла. Паянхи куна фабрикӑн графикӗ ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерме, ҫитменлӗхсене пӗтерме пулӑшакан график пулса тӑман-ха. График чӗрӗ продукци туса кӑларакан цехӑн мощноҫӗпе ытти цехсене шайлаштарма тивӗҫ. Ку урӑхла пулма та пултараймасть.

Фабрикӑри хальхи практика производствӑна ал ӗҫне пӑхӑнтарса пырать. Мӗнпур цехсен ӗҫне машинӑсен мощноҫӗсене пӑхӑнтармалла. Ҫапла тусан тин график ӗҫ тухӑҫлӑхне хӑвӑрт ӳстерме пулӑшӗ.

В. СЕМЕНОВ.

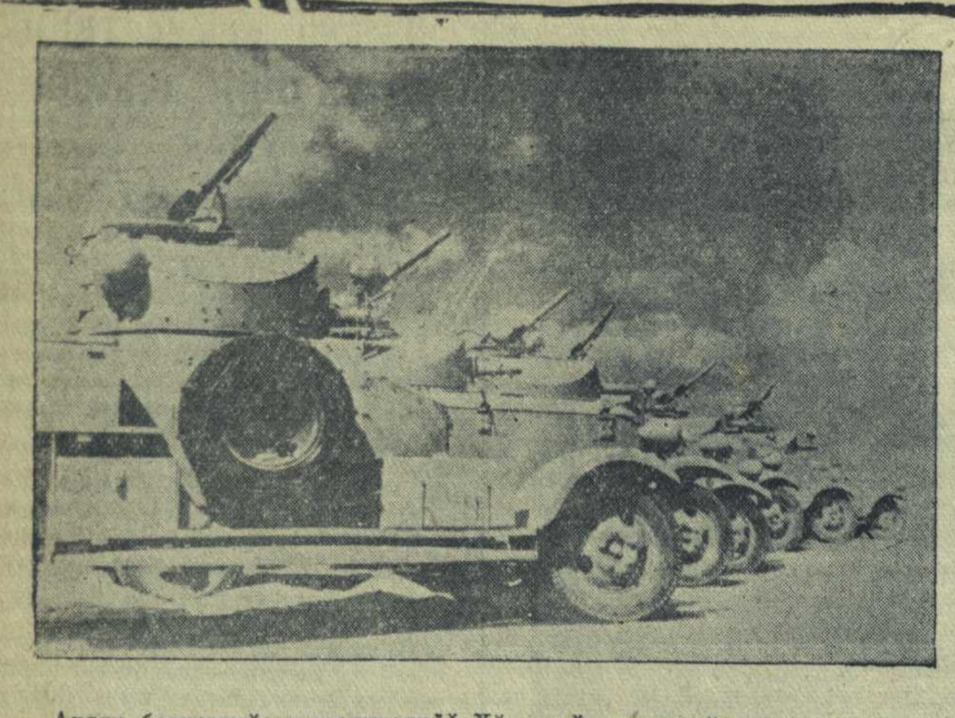

Англи броневикĕсен соединенийĕ Хĕвеланăç пушхирĕнче.
ТАСС фото-ӳкерчĕкĕ.

Европăри тата Африкăри вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

БАЛКАНРИ ФРОНТРА, ЮГОСЛАВИРЕ. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, вăрçă ĕçĕсем чарăннă.

Эксчейндж телеграф агентствин корреспонденчĕ, Берлинри официальнăй çынсем пĕлтерни çине кăтартса. Цюрих хулинчен çапла пĕлтерет: Югослави войскисем, вĕсене ертсе пыракан пĕрлĕхлĕ командовани çук пулсан та, çĕр-шывăн хăшпĕр районĕсенче халĕ те хирĕç тăраççĕ-ха.

Фронтăн Грецири участокĕнче Олимп сăрчĕсен таврашĕнче çав-çавах хаяр çапăçусем пыраççĕ. Германи чаçĕсем, тесе паллă тунă Германи сводкинче, Олимп сăртне, Ларисса чугунçул узелне йышăннă. Греци çарĕн верховнăй командованийĕн коммюникинче каланă тăрăх, Гревены районĕнче те, Вистрица юханшывĕн вăта тĕлĕнче тата Олимп сăрчĕсем таврашĕнче те Греци чаçĕсем Германи войскисен атакисене сирсе пăрахнă. Рейтер агентстви, фронтăн Грецири пĕтĕм участокĕ тăршшипех хаяр çапăçусем пыни çинчен пĕлтерсе, çапла паллă тăвать: Англи войскисем, Сарандопорон текен горнăй прохода сыхласа тăраканскерсем, Германи пехотипе танковăй чаçĕсен пысăк вăйĕсен атакине сирсе янă. Афины хулинчи радио пĕлтернĕ тăрăх, çав районра çапăçусем питех те вăйлăн пыраççĕ. Тепĕр горнăй проход районĕнче, Олимп сăрчĕсенчен кăнтăр енчен Германи войскисен Австрали чаçĕсене хирĕç тунă атакисене пурне те сирсе пăрахнă. Америка корреспонденчĕсем Грецирен пĕлтернисенче Англипе Греци войскисен положенийĕ кăштах лайăхланнине паллă тăваççĕ. Юнайтед пресс агентствин Афины хулинчи корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, авторитетлă çынсем хушшинче çапла каласа пĕлтереççĕ: Грецин центральнăй пайĕнче оборона линийĕ çинче тăракан Англипе Греци войскисем Калабака секторĕнче Германи войскисен наступленине вăйлăн хирĕç тăма пуçланă. Англипе Греци чаçĕсем Эрсеке патĕнчен пуçласа (Албани чикки) хĕвелтухăç еннелле Гревена районĕ патне çити, унтан Калабака секторĕ патне çити тата унтан çурçĕр-хĕвелтухăç еннелле Сервипе Олимп сăрчĕсем патне çити тăсăлса выртакан линине хăйсен аллинчех тытса тăраççĕ. Çак пĕлтерӳ, тесе кăтартса парать агентство, çакăн çинчен калать: Германи чаçĕсем Англипе Грецин оборона линине татса кĕме тата Олимп сăрчĕсенче англичансене хупăрласа илме пултарайман. Малалла корреспондент: нимĕçсен пысăк сухатусем пулнă, тесе пĕлтерет. Грецире çапла паллă тăваççĕ: Германи войскисем тăтăшах хĕснине пăхмасăрах, войскăсем Калабаха секторĕнче вăйлăн хирĕç тăраççĕ. Анчах çапăçу мĕнпе вĕçленесси паллă мар-ха, положени малтанхи пекех сивĕч. Англин информаци министерстви ĕнер каçхине Лондонра Афины хулинчен илнĕ пĕлтерӳсем тăрăх кăтартса панинче те Греци войскисем Германин наступлени туса пыракан войскисене вăйлăн хирĕç тăма пуçлани çинчен каланă. Хальхи вăхăтра фронтăн çĕнĕ те пĕрлĕхлĕ линине туса хунă, ăна грексемпе англичансен пĕрлешӳллĕ вăйĕсем тытса тăраççĕ. Греципе Англи войскисем нимĕçсем тăтăшах тăвакан атакăсене ăнăçлăн сирсе яраççĕ. Пĕлтерӳре çапла каланă: малти линисенчен пынă çынсем каласа панă тăрăх, Германи çарĕн верховнăй командованийĕ, малтанхи пекех, хĕвеланăçĕнче иртнĕ çулти çуркунне тата çулла наступлени тунă чухне мĕнле тактика тытса пынă, халĕ те çав тактикăпах тытса пырать. Нимĕçсем хăйсен атакисене пĕр чарăнмасăр, тăтăшах тăваççĕ, вĕсем союзниксен войскисен линине кирек-мĕнле сиен курассине пĕлмесĕрех татса кĕме хăтланаççĕ.

АЛБАНИРЕ, Рейтер агентстви Афины хулинчен илнĕ сведенисем тăрăх, Греци войскисем çĕнĕ позицисем çине чакнă. Каялла чакасси Германи войскисем Кăнтăр Югославирен Хĕвеланăç Македонине тапăнса кĕнĕ май пулнă. Çав пĕлтерӳрех тата Итали войскисем Греци çарне каялла план тăрăх чакассине чăрмантарма пултарайманни çинчен каланă.

Балканра Германи авиацийĕ пуринчен ытларах Грецири хуласемпе Англипе Греци войскисен коммуникацийĕсем çине пырса тапăннă. Янина—Арта (Хĕвеланăç Греция) çулĕ çине, çавăн пекех Ламия, Халкида (Эвбея утравĕ çинче) хулисем тата Крит утравĕ çине бомбăсем пăрахнă.

АНГЛИПЕ ГЕРМАНИ ФРОНТĔНЧЕ вăрçă ĕçĕсем пуринчен ытларах тинĕс çинче пулса пынă. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, апрелĕн 19-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Германин хĕçпăшаллă вăйĕсем Бристоль заливĕнче тата Шотландин хĕвелтухăç çыранĕнче Англин темиçе суднине путарнă.

Рейтер агентствин Атлантикăра Англи эскадрипе пĕрле çӳрекен тинĕс-çар обозревателĕ çапла çырать: юлашки темиçе эрне хушшинче нимĕçсем, вăрçă пуçланнă вăхăтпа танлаштарсан, хăйсен тинĕс-çар флочĕпе анлăнтарах усă курма тытăннă. Анчах, тет обозреватель, çапла шутлама май пур: çитес çывăх вăхăтра Англи флочĕ Атлантика океанĕнче противника хирĕç халичченхинчен ăнăçлăрах кĕрешме пуçлĕ. Англири судоверфьсем туса кăларакан карапсен шучĕ ӳссе пырать. Çĕнĕ эсминецсемпе крейсерсемсĕр пуçне, тесе çырать малалла обозреватель, Англи тинĕс-çар флочĕн «Король Георг У» класри хăватлă линкорсем пур. «Король Георг У» линкорăн водоизмещенийĕ 35.000 тонна. Çак класри линкор тĕнчери чи лайăх линкор шутланать. Тинĕс-çар строительствин программинче пăхнă ултă çĕнĕ авианосецран иккĕшĕ стройра ĕнтĕ.

Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англин сывлăш-çар вăйĕсем апрелĕн 18-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Берлин çине пырса тапăннă чухне бомбардировщиксен шучĕ малтанхинчен нумайрах пулнă. Англи самолечĕсем Германи столици çине малтан пырса тапăннă чухнехинчен бомбăсем нумайрах пăрахнă. Ун чухне, Германи коммюникинче каланă тăрăх, хулана пысăк сиен тунă.

Апрелĕн 18-мĕшĕнче Англи бомбардировщикĕсем Норвеги çыранĕ патĕнче Германи суднисем çине тапăннă. Çав кунах Англи авиацийĕн соединенийĕсем Ла-Манш хĕрринчи хăшпĕр пунктсем çине пырса тапăннă. Англи самолечĕсем Гельголанд утравĕ çывăхĕнче Германин темиçе судни çине тапăннă.

ВĂТАÇĔР ТИНĔСĔН хĕвелтухăç пайĕнче вăрçă операцийĕсем вăйланнăçемĕн вăйлансах пыраççĕ. Германипе Итали авиацийĕ Мальта утравĕ çине тăтăшах пырса тапăнаççĕ. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Германи самолечĕсем утрав çине пырса тапăннă, анчах зенитнăй артиллерирен вăйлăн персе, вĕсене каялла хăваласа янă. Соллум çывăхĕнче, тесе каланă Германи сводкинче, Германин пикировка тăвакан бомбардировщикĕсем Англин пĕр вспомогательнăй крейсерне путарнă. Итали сводкинче каланă тăрăх, Итали самолечĕсен соединенийĕсем англичансен вăйлă конвойпа пыракан суднисен караванĕ çине темиçе хутчен те тапăннă. Итали бомбардировщикĕсем англичансен пĕр крейсерне сиен тунă тата нефть турттаракан икĕ пысăк суднана путарнă.

ÇУРÇĔР АФРИКĂРА вăрçă ĕçĕсем малтанхи пекех Тобрук таврашĕнче тата Ливипе Египет хушшинчи чикĕре, Соллум районĕнче анлăн сарăлса пыраççĕ. Германи войскисем, тесе пĕлтернĕ Германи командованийĕн сводкинче, Тобрук районĕнче укреплени туса çирĕплетнĕ позицисене хирĕç кĕрешнĕ, Германипе Италин пикировка тăвакан бомбардировщикĕсем Тобрук секторĕнче уйрăм пунктсем çине бомбăсем пăрахнă; порт çине те бомбăсем пăрахнă. Итали сводкинче каланă тăрăх, Соллумран хĕвелтухăç енче разведка тăвакан отрядсем хушшинче çапăçу пулса иртнĕ. Чылай вырăнсенче, тесе кăтартса панă Англи сводкинче, пĕр-пĕринпе тытăççсах çапăçнă.

ХĔВЕЛТУХĂÇ АФРИКĂРА, АБИССИНИРЕ, Англи войскисем, Англи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Дессирен кăнтăр енче (Аддис-Абебăран çурçĕр-хĕвелтухăç енче) 22,5 километрта Итали чаçĕсемпе тĕл пулса çапăçма пуçланă. Аддис-Абебăран кăнтăр тата кăнтăр-хĕвелтухăç тата Негеллипе Явеллоран (Кăнтăр Абиссиния) çурçĕр енче Англи чаçĕсем малаллах кайса пыраççĕ.

Апрелĕн 19-мĕш. (ТАСС).

Греци премьер-министрĕ пĕрĕнсе вилнĕ

ЛОНДОН, апрелĕн 20-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: халĕ паллă пулнă тăрăх, Греци премьер-министрĕ пулнă Коризис апрелĕн 18-мĕшĕнче пĕрĕнсе вилнĕ.

Таипе Франци Индо-Китайĕн чиккинчи лару-тăру йывăрланса пырать

ТОКИО, апрелĕн 19-мĕш. (ТАСС). Домей Цусин агентстви çапла пĕлтерет: Таипе Франци Индо-Китайĕн чиккинче каллех лăпкă мар. Таи войскисене чикĕрен илсе кайнипе усă курса, Индо-Китай войскисем хăратса тăракан позици йышăннă, чикĕри уйрăм участоксенче хĕçпăшаллă тытăçусем кăларнă. Юлашки сведенисем тăрăх, Индо-Китайăн хĕçпăшаллă пысăк вăйĕсем чикĕн хĕвелтухăç секторĕнче пухăнаççĕ. Франци Индо-Китайĕн войскисем телеграф линийĕсене татнине пула темиçе кун хушши ĕнтĕ Таипе Франци Индо-Китайĕ хушшинче çыхăну çук. Лару-тăру ытларах та ытларах йывăрланса пырать.

КĔСКЕН

▲ Нумаях пулмасть тыткăна лекнĕ 7.500 итальянеца Кăнтăр Африка Союзĕнчи концентрациллĕ лагерьсенчен пĕрне ăсатнă. Çакă вăл—Кăнтăр Африка Союзне яракан 20 пин итальянецăн пĕрремĕш ушкăнĕ пулса тăрать.

▲ Март уйăхĕнче Шанхайра тавар хакĕсем 12,9 процент хăпарнă. 1936 çултипе танлаштарсан, апат-çимĕç хакĕсем 774 процент хăпарнă, тумтир хакĕсем — 385 процент, топливо хакĕ— 636 процент. Хаксем çапла ӳссе пыни Китай çыранĕсене Япони блокадăпа çавăрса илнинчен килет.

▲ Мексика президенчĕ Авила Камачо: вăрçă иртнĕ хыççăн Мексика нумаях пулмасть конфискациленĕ суднăсен хакне Германипе Италине тӳлет, тесе пĕлтернĕ.

▲ Бокс вăййин тĕнчери чемпионĕ Льюис Чикаго боксерне Мустона çĕнтернĕ. Çак кĕрешӳре Льюис тĕнче чемпионĕн званине хăй аллинчен вĕçертмесĕр 16-мĕш хут сыхласа хăварнă.

▲ Гаитире президента суйлама тăратнă кандидата Лескона хирĕç нумай пин çынлă демонстраци пулса иртнĕ. Демонстрантсем законсем кăларакан собрани çуртĕнчи алăксене тапса кăларнă тата унти сĕтел-пукансене çĕмĕрсе тăкнă. (Леско — Гаитин Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсенчи посланникĕ). Çĕнĕ президент суйлавĕсем апрелĕн 15-мĕшĕнче пулаççĕ.

▲ Бруклинри тинĕс-çар верфĕнче (США) «Норт Каролина» ятлă линкора туса пĕтернĕ. Линкорăн водоизмещенийĕ — 35 пин тонна. Çакă вăл — Америкăра юлашки 18 çул хушшинче тунă пĕрремĕш линкор.

▲ Франци Индо-Китайĕн губернаторĕ пулнă Катру хальхи вăхăтра де Голль генералăн Çывăхри Хĕвелтухăçри вăйĕсен главнокомандующийĕ пулса тăрать. Франци сучĕ, «Франци пĕрлĕхĕпе хăрушсăрлăхне хирĕçле преступленисем тунăшăн» айăпласа, Катруна персе вĕлермелле тунă (заочно).

▲ Японире апат-çимĕç продуктисем çителĕксĕррине кура çĕнĕ правилăсем кăларма хатĕрленеççĕ. Çав правилăсем тăрăх йытă, лаша, нерпа какайĕсемпе ытти тĕрлĕ какайсене сутма ирĕк параççĕ. Токиора тулă çăнăхĕ питех те çителĕксĕр. Суту-илӳ тăвакансен союзĕ тулă çăнăхне карточкăсем тăрăх сутмалла тунă. Çăнăха пуян çынсем кăна илме пултараççĕ.

Уяв умĕн тата уяв кунĕсенче суту-илӳ тăвас йĕрке

Чăваш АССР Суту-илӳ Халăх Комиссариачĕ Май уявĕ умĕн тата уяв кунĕсенче суту-илӳ организацисенче сутă тăвас йĕрке çинчен приказ кăларнă. Çак приказ тăрăх, республикăри хуласенче, рабочи поселоксенче, район центрĕсенче апрелĕн 25-мĕшĕнчен пуçласа майăн 2-мĕшчен продовольстви таварĕсем сутакан магазинсенче 2 сехет ытларах ĕçлемелле тунă.

Районсенчи торготделсен апат-çимĕç продукчĕсем сутакан хăш магазинсенче ĕç вăхăтне ӳстермелле тăвассине малтанах палăртса хумалла.

Колхозсенчи агрономсем

ÇĔРПУ. Иртнĕ çулсенче районри пĕр колхозăн та хăйĕн агроном пулман. Халĕ 11 колхозăн агрономсем пур. Кунсăр пуçне 5 колхозра агротехниксем ĕçлеççĕ.

Шахматистсен матч-турнирĕ

Выляса пĕтмен партисене вылянă чухне апрелĕн 19-мĕшĕнче турнир лидерне Ботвиннике иккĕмĕш поражени кӳнĕ. Лилиенталь выляса пĕтереймен партире Ленинград гроссмейстерĕн ĕçсем начартарах пулнă. Ботвинник вăйăна йывăрлатса яма хăтланса пăхнă, анчах вăл ăна тăвайман. Унăн противникĕ «пысăк çĕкленӳпе» вылянă, пĕр-пĕринпе çыхăнса тăракан, ферзе тухма пултаракан икĕ пешка туса хунă. Çав пешкăсем хĕснипе Ботвинникăн 65-мĕш ходра паранма тивнĕ. Çак çĕнтерӳ пула Лилиенталь хăйĕн турнирти положенине чылаях лайăхлатнă.

7-мĕш турта Бондаревскипе Болеславский партийĕ выляса пĕтмесĕр юлнă. Ĕнер ăна выляса пĕтернĕ. Çак партире Болеславскин лаша вырăнне виçĕ пешка пулнă, унăн çĕнтерме шанчăк пур, тесе шутланă. Анчах та выляма тытăнсан Болеславский ничья тума сĕнӳ панă, анчах Бондаревский килĕшмен. Часах çакă палăрнă: шăпах Бондаревскин ĕнтĕ выляса илме шанчăк пулнă мĕн. Ростов гроссмейстерĕ майĕпен противникăн ытлашши виçĕ пешкине пĕтернĕ, тĕрĕс ходсем туса, 77-мĕш ходра çĕнтернĕ.

Лилиенталя выляса янă хыççăн Ботвинник Смысловран выляса илнĕ.

Апрелĕн 19-мĕшĕнче Болеславскипе Бондаревский татах тепĕр партие выляса пĕтерме шутланă. Çак расра та выляса пĕтмен çав партире Болеславскин выляса илме шанчăк пур.

Апрелĕн 20-мĕш тĕлне турнир участникĕсен положенийĕ çакăн пек: Ботвинник 13 партирен 8 очко выляса илнĕ, Керес — 14 партирен 7 очко, Смыслов — 15 партирен 7 очко, Лилиенталь — 13 партирен 6,5 очко, Бондаревский — 12 партирен 6 очко, Болеславский — 11 партирен 4,5 очко илнĕ. (ТАСС).

Апрелĕн 20-мĕшĕнче турнирта 9-мĕшпе 13-мĕш турсенче вылямасăр сиксе юлнă партисене выляса пĕтернĕ. Бондаревский 30-мĕш ходра Ботвинника паранна. Çак çĕнтерӳпе Ботвинник хăй малти вырăнта пулассине татăклăнах çирĕплетнĕ.

Лилиентальпа Болеславский партийĕ нихăшĕ те çĕнтерейменнипе вĕçленнĕ.

15 тур вылянă хыççăн турнир участникĕсен положенийĕ çакăн пек: Ботвинник 14 партирен 9 очко выляса илнĕ. Кереспа Лилиенталь — 14 партирен 7-шер очко, Смыслов — 15 партирен 7 очко, Бондаревский — 13 партирен 6 очко, Болеславский — 12 партирен 5 очко.

Апрелĕн 21-мĕшĕнче турнирăн тăваттăмĕш, юлашки кругĕ пуçланать. 16-мĕш турта Болеславскипе Ботвинник, Смысловпа Лилиенталь, Бондаревскипе Керес выляççĕ. (ТАСС).

Большевикла Пичет кунĕ ячĕпе комсомолецсен кросĕ пулать

ЦК ВЛКСМ большевикла Пичет кунĕ ячĕпе комсомолецсен кросне (ăмăртăвне) ирттерме йышăннă. Кроса ирттерме положени çирĕплетнĕ. Пичет кунĕ ячĕпе пулмалли кросăн тĕп тĕллевĕ — ГТО комплексĕн нормисене комсомолецсене массăллăн партарасси.

Кросс Союзăн кăнтăрти районĕсенче 1941 çулти майăн 3-мĕшпе 18-мĕш хушшинче, çурçĕрти районсенче июнĕн 1-мĕшпе 15-мĕш хушшинче пулса иртет.

Кроса комсомолăн предприятисенчи, учрежденисенчи, шкулсенчи, колхозсенчи, совхозсенчи, МТС-сенчи, ремесленнăй тата чугунçул училищисенчи, ФЗО шкулĕсенчи пуçламĕш организацийĕсем хутшăнмалла.

Кроса хатĕрленнĕ май халех арçын ачасенчен тата хĕрачасенчен уйрăм командăсем тумалла. Пĕр командăна 10 çынран ытла мар кĕртмелле. Командăсен командирĕсене палăртса хурассине те манăçа хăварас пулмасть.

Кросс участникĕсен тренировкăсем туса ирттерме тытăнмалла.

Май уявĕ умĕн

Чăвашсен Государство Педагогика Институтĕнчи студентсем, профессорсемпе пеподавательсем, рабочисемпе служащисем Май уявне пысăк çитĕнӳсемпе кĕтсе илме хатĕрленеççĕ.

Май уявне хатĕрленсе ирттерме институтра ятарласа комисси уйăрнă. Комисси план çирĕплетнĕ. Группăсенче калаçусем, докладсем пулаççĕ.

Студентсем практикăллă занятисене çителĕклĕ таран хатĕрленсе пырас, экзаменсене лайăх хатĕрленес тĕлĕшпе социализмлă ăмăртăва тухрĕç.

Май уявне хатĕрленес çĕрте тунă пысăк ĕçсенчен пĕри—вăл комсомолецсен гимнастикăллă ăмăртăвĕсене активлăн хутшăнни пулса тăрать. Институтра пурĕ 493 студент ăмăртăва хутшăнчĕç.

Студент-призывниксем уява оборона ĕçĕнче çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илме хатĕрленеççĕ. Вĕсем пурте уяв тĕлне вищер оборона значокĕ илме пулчĕç. Оборона кружокĕсене йĕркеллĕ çӳресе çар ĕçне вĕренеççĕ; винтовка, пулемет пайĕсемпе паллашаççĕ.

И. СЕРГЕЕВ.

ÇĔМЕРЛЕ. («Чăваш Коммуни» корр.). ВКП(б) райкомĕ Майăн 1-мĕшне хатĕрленсе ирттермелли план тунă. План тăрăх предприятисемпе учрежденисенче, колхозсенче Май уявĕ çинчен калаçусемпе докладсем туса ирттермелле.

Халĕ предприятисемпе колхозсенче агитаторсем Май уявĕ çинчен калаçусем ирттереççĕ. Ку тĕлĕшпе комбинатри цехсенче кăна 30 агитатор ытла ĕçлет.

Апрелĕн 20—25-мĕшсенче парткабинетра докладчиксем валли инструктивлă доклад пумалла.

* * *

Апрелĕн 19-мĕшĕнче «Пионер сасси» хаçат редакцийĕ Шупашкарти шкулсенчи, отрядсенчи стена хаçачĕсен редакторĕсемпе редколлеги членĕсене пухса Майăн 1-мĕш ячĕпе тухакан стена хаçатне мĕнле йĕркелесе кăларасси çинчен калаçу туса ирттерчĕ.

Калаçура стена хаçачĕсен редакторĕсем хăйсен ĕçĕсем çинчен каласа парĕç.

Çурхи шыв илесрен сыхланмаççĕ

ТАВАЙ. Район центрĕнче, колхозсенче тата учрежденисенче çурхи шыв тулнине хирĕç кĕрешмеççĕ. Çурхи шывран сыхланас тĕлĕшпе уйăрнă комисси паянхи куна çитсе нимех те туман-ха. Çавăн пекех колхозсенче те çурхи шыв тулнине хирĕç кĕрешме тытăнман.

Мучарти «25 Октября» колхозра сурăх ферми çурхи шыв тулакан вырăнта ларать. Фермăри сурăхсене шыв пыман витесене куçарма тытăнман. Тăвайĕнче айлăм вырăнта 24 хуçалăх пурăнаççĕ. Вĕсене çурхи шыв вăхăтĕнче пурăнма урăх çĕре куçарма хатĕрленмеççĕ.

Район центрĕнчи пекарняна та шыв илме пултарать. Унта çăнăх тата райсоюзăн таварĕсем те нумай усранаççĕ. Райсоюзра ĕçлекенсем хăйсен пурлăхĕ çурхи шывпа юхса кайма е юрăхсăра тухма пултарнине шута илмеççĕ. Таварсене халĕ те шыв илмен çĕре куçарма тытăнман.

Районри комиссин çурхи шыв сиен кӳме пултаракан вырăнсене тĕплĕн шута илмелле. Колхозсен, суту-илӳ т. ыт. организацисен хăйсен пурлăхне сыхласа хăварас тĕлĕшпе халех ĕçе тытăнас пулать. Фермăри выльăхсене, тырпулсене çурхи шыв илмен çĕре куçармалла. Çавăн пекех кĕпер айĕсене, çулсем çинчи канавсене юртан тасатмалла.

М. РАЗНОМАЗОВ.

Ялсенчи чайнăйсем

ÇĔРПУ. Иртнĕ çулта Чурачăкри тата Янсакассинчи сельпосем буфет-чайнăйсем уçнă. Буфет-чайнăйсенче апат-çимĕç, чай, кофе т. ыт. сутаççĕ.

Атăл çинче

Атăл шывĕ юлашки икĕ талăк хушшинче пĕр метр та 17 сантиметр хушăннă. Шыв горизончĕ 317 сантиметр. Сывлăшри температура ĕнер ирхине 8 сехет тĕлне 3 градус ăшă пулнă. Атăл урлă çуран каçма та чарнă.

Тăван чĕлхене тимлĕн вĕренмелле

1939 çулччен пирĕн шкулсенче чăваш чĕлхине вĕрентес ĕçре чылай чăрмавсем пулнă. Чăваш чĕлхин грамматикине вĕренмелли учебниксем те çукчĕ. Вăл вăхăтра чылай учительсем хăйсем мĕнле пĕлнĕ, мĕнле пултарнă, çавăн пек вĕрентнĕ.

Халĕ ĕнтĕ ĕç пачах урăхла. Грамматикăна вĕренме ятарласах кăларнă учебниксем, орфографи правилисем, орфографи тата терминологи словарĕ те пур. Пĕр сăмахпа каласан, хальхи вăхăтра чăваш чĕлхине вĕренме çителĕклĕ условисем туса панă. Ĕç халĕ ĕнтĕ чăваш чĕлхине вĕрентекен учительсем тăрăшса вĕрентнинчен тата вĕренекенсем хăйсем пикенсе вĕреннинчен килет.

Хăш шкул мĕнле ĕçлени, паллах ĕнтĕ, вĕренӳ çулĕн вĕçĕнчи испытанисем хыççăн татăклăнах паллă пулать. Анчах, пирĕн шутпа, иртнĕ çулсенче хăшпĕр шкулсем мĕнле ĕçленнине кăтартса пани те ытлашши пулмасть.

Чăвашсен пединститутне тата учительски института вĕренме илнĕ чухне хăш шкултан вĕренсе тухнă çамрăксем экзамен мĕнле тытнине илсе пăхсан интереслĕ тĕслĕхсем курăнаççĕ.

Красноармейски вăтам шкултан вĕренсе тухнисем иртнĕ çулта экзамена 12 çын кĕнĕ, вĕсенчен 6 çын кăна экзамен тытма пултарнă, ыттисем вырăс чĕлхипе те, чăваш чĕлхипе те тытайман. Кӳкеçри вăтам шкултан вĕренсе тухнисемпе те çавăн пекех пулса тăнă. Ишлей вăтам шкулĕнчен 9 çын экзаменра пулнă, 6 çын кăна института кĕнĕ. Шăхасан вăтам шкулĕнчен 7 çын экзамене кĕнĕ, вĕсенчен 3 çынна института илнĕ.

Пуринчен ытла Тăвай шкулĕнчен вĕренсе тухнисен пĕлĕвĕ начарри палăрнă,—унтан вĕренсе тухнисем экзамена 5 çын кĕнĕ те, вĕсенчен пĕри кăна экзамен тытма пултарнă.

Çак фактсем ĕнтĕ асăннă шкулсен ĕçĕ çителĕксĕр пулни çинчен калаççĕ.

Лайăх вĕрентекен шкулсенчен Элĕкри вăтам шкула илсе кăтартма пулать. Ку шкултан 1940 çулта вĕренсе тухнисем 6 çын литература факультетне кĕме заявлени панă. Вĕсем пурте экзамен тытса, института вĕренме кĕнĕ. Халĕ вĕреннĕ çĕрте те вĕсем чăваш чĕлхипе те, вырăс чĕлхипе те аван вĕренсе пыраççĕ.

Тата хальхи вăхăтра пирĕн институтра студентсем чăваш чĕлхине мĕнле вĕренсе пыраççĕ-ха? Вĕсем диктантсенче мĕнле йăнăшсем тăваççĕ-ха?

Сăнама эпир 4 тĕрлĕ текст илтĕмĕр. Анчах вĕсенче пур-пĕрех пĕр пек йăнăшсем ытларах пулнине асăрхарăмăр.

Хупă сасăсем вăрăмланнипе, хутлă сăмахсене, мăшăр сăмахсене, икĕ хут калакан сăмахсене тĕрĕс çырма пĕлменнипе, вырăс чĕлхи урлă кĕнĕ сăмахсенче янăракан хупă сасăсене пăтраштарса çырнипе, унпа пĕрлех тата сăмахăн улшăнман пайĕн юлашки сыпăкĕнче ударенисĕр а, е, о сасăсене тĕрĕс çырманнипе йăнăшсем нумай туни палăрчĕ.

Чылай студентсем паян кунччĕнех пайăр ятсене пысăк саспаллипе çырмаллине пĕлсе çитейменни курăнать. Çавăн пекех тата йотаваннăй саспаллисене тĕрĕс çырма пĕлменнисем те сахалах мар-ха.

Мĕнле сăмахсене çырма пĕлмеççĕ-ха? Хупă сасă ăçта вăрăмланнине чухласа илсе çырмаççĕ, е кирлĕ мар çĕртех икшер хупă сасă юнашар çырса лартнисем тĕл пулаççĕ. Ку ĕнтĕ вырăнти калаçу чĕлхине литература чĕлхинчен уйăрса илме пултарайманнинчен килет.

Хутлă сăмахсене, мăшăр сăмахсене, икĕ хут калакан сăмахсене çырнă чухне ăçта дефиспа, ăçта пĕрле е уйрăм çырмаллисене пăтраштараççĕ. Вырăс чĕлхи урлă кĕнĕ сăмахсене çырма пĕлменни: эстафетă, студенткă, разведкă, диктовкă тесе çырнисем тĕл пулаççĕ.

Пунктуаципе те йăнăшсем сахал мар тăваççĕ-ха. Çĕнĕ орфографи правилисене çирĕп пĕлсе çитменни ĕçе чăрмантарса пырать.

Çак статьяна пичетлесе кăларнипе эпир вăтам шкулсенче тата педагогика институтĕнче те тăван чĕлхене вĕренесси çине ытларах çаварăнса пăхтарасшăн. Тăван чĕлхене шкулсенче юратса тата тимлĕн вĕренсе пымалла.

В. ИВАРБЕЕВА.

Вахтангов ячĕпе тăракан театр (Мускав) çывăх кунсенчех Сервантес тăрăх М. Булгаков çырнă «Дон Кихот» ятлă çĕнĕ пьеса лартса парать. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: РСФСР халăх артисчĕ Р. Н. Симонов Дон Кихот ролĕнче.
В. Малышев фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС).

▲ ▲ ▲

Хроника

РСФСР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указпа Д. А. Лазарев юлташа РСФСР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председатель Заместителĕ пулма уйăрса лартнă.

* * *

РСФСР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указпа Н. В. Жильцов юлташа РСФСР Çĕрĕç Халăх Комиссарĕ пулма уйăрса лартнă.

* * *

РСФСР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указпа В. П. Смиряев юлташа РСФСР Вырăнти промышленность Халăх Комиссарĕ пулма уйăрса лартнă.

Лекци

Ыран, апрелĕн 23-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче ВКП(б) историйĕ çинчен вулакан лекцисен циклне итлекенсем валли **«Работа товарища Сталина «Диалектический и исторический материализм»** темăпа тӳлевлĕ лекци пулать (иккĕмĕш лекци). Лектор — **Германов** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

САРАТОВРИ ГОСУДАРСТВО КОНСЕРВАТОРИЙĔ ÇУМĔНЧИ
ЧĂВАШСЕН ОПЕРА СТУДИНЕ
ВĔРЕНМЕ ИЛЕССИ ÇИНЧЕН

Искусство ĕçĕсен Чăваш АССР Совнаркомĕ çумĕнчи Управленийĕ çапла пĕлтерет: чăвашсен опера студине вĕренме кĕрес текенсен çулĕ (возраст) хĕрарăмсен 18 çултан 25 çула çитиччен, арçынсен 18 çултан 30 çула çитиччен пулмалла.

Студине чăваш чĕлхине пĕлменнисене те илеççĕ.

3—2

УПРАВЛЕНИЮ КИНОФИКАЦИИ
ТРЕБУЮТСЯ:
БУХГАЛТЕР
билетной группы (оклад 350 руб.),
МАШИНИСТКА
(оклад 225 рублей)

Обращаться: Чебоксары, улица Ленина, 2.

2—2

УПРАВЛЕНИЕ КИНОФИКАЦИИ ПРИ СНК ЧУВАШСКОЙ АССР
СНИМАЕТ В АРЕНДУ
УГЛЫ И КОМНАТЫ

для курсантов курсов киномехаников и мотористов сроком на 1,5 месяца. Начало с 10 мая 1941 года. Оплата по соглашению. С предложением обращаться: гор. Чебоксары, ул. Ленина, дом № 2, телефон № 4—89, отдел кадров, с 9 до 18 часов дня.

Управление Кинофикации
при СНК Чувашской АССР.

2—2

УПРАВЛЕНИЕ КИНОФИКАЦИИ ПРИ СНК ЧУВАШСКОЙ АССР
ПРОИЗВОДИТ
НАБОР СЛУШАТЕЛЕЙ
НА КУРСЫ МЕХАНИКОВ

немого кино и мотористов электростанции кинопередвижек. Срок обучения на курсах полтора месяца. Начало занятий 10/V—41 года. На курсы принимаются по командировкам межрайонных и районных отделов Управления Кинофикации при СНК Чувашской АССР с образованием не ниже 6-ти классов. Окончивших НСШ принимают без испытания. Курсанты обеспечиваются стипендией и квартирами.

Об условиях справляться в отделе кадров Управления Кинофикации (телефон № 4—89) и межрайонных и районных отделениях.

Управление Кинофикации
при СНК Чувашской АССР.

2—2

В деревне Кошкино, Заводского с/с., Чебоксарского р-на, ЧАССР (в 3-х километрах от г. Чебоксар)
ПРОДАЕТСЯ ДОМ
крытый железом, размером 8×8½ аршин.
Обращаться: дер. Кошкино, Попов Георгий Иванович.
Цена дома по соглашению.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн —4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн—2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналĕн—3—23, «Ленин çулĕпе» журналĕн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2660. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР Заказ № 227. ф. 6. 58 84 п. л.